

nosemo. Pri vseh čebeljih družinah s pozitivnim izvidom prestavimo matice na razkuženo satje v plodišču. V medišču prestavimo vse zaleženo satje. Za vsak panj rabimo 2,5 litra sladkorne raztopine, v katero dodamo zdravila proti nosečnosti (fumagilin, fumidil). Dodajamo 1 gram zdravila na 1 liter raztopine. S tako pripravljeno raztopino krmimo čebele, in sicer dajemo 0,5 litra na čebeljo družino vsak četrti dan. Po preteku 21 dni odstranimo satje iz medišča, iz katerega se je povalila vsa zalega in ga razkužimo. Z dodajanjem zdravil preprečimo okuževanje mladih čebel v času, ko je okuženo satje še v panju. V okuženih družinah pregledamo in po potrebi zdravimo tudi matico. Satje razkužimo s parami 80-odstotne očetne kisline. Urediti moramo higiensko napajališče, po potrebi pa tudi zamenjati matico. Zdravljenje čebelnjaka opravimo šele takrat, ko so zunanje temperature dovolj visoke in ko ne pričakujemo nenadnih ohladitev.

Poapnelo zalego povzroča glivica, ki jo lahko najdemo kjerkoli v naravi. Čebele jo lahko poberejo in prinesejo v panj s cvetnim prahom, z nektarjem ali kako drugače. Poapnela zalega je pogojna kužna bolezen. To pomeni, da se bolezen razvije šele takrat, ko odpornost čebelje družine iz najrazličnejših vzrokov oslabi. Ti vzroki so lahko: okuženost z varoo, pretirana upora-

ba antibiotikov, akaricidov ali drugih kemikalij, neugodne življenjske razmere, vlaga itd. Poapnelo zalego zdravimo in zatiramo tako, da najprej odstranimo dejavnike, ki so pripomogli k ugodnejšim pogojem za razvoj bolezni, šele potem pa pristopimo k sanaciji. Ugotovili so, da z bistvenim zmanjšanjem števila varoj izgine tudi poapnela zalega. Na zatiranje bolezni pa ugodno vpliva, da obolele čebele družine, posebno če ni dobre paše, krmimo s tekočo hrano, ker na ta način pospešujemo čistilni nagon čebel. Hrani pa dodajamo vitamine in minerale (forsapin, vit. C, B₁ in druge). Obolelo družino stisnemo na toliko satov, kolikor jih zaseda, ter jo otoplimo. Po potrebi menjamo matico. V čebelnjaku in v okolici uredimo ostale higienske pogoje. Šele po tem uporabimo posebno sredstvo proti glivičnim boleznim. Pri nas lahko dobimo Krkin ascomizol SET.

Iz obilnega gradiva sem vam nanizal le nekaj najbolj zanimivih in praktično uporabnih ugotovitev in napotkov za zatiranje posameznih kužnih bolezni, ki sta jih predstavil profesor dr. Sulimanović in vet. Kovačević na tem seminarju. Sedaj pa je od veterinarske službe, predvsem pa od nas čebelarjev odvisno, ali bomo znali izkoristiti pridobljeno znanje in ga uporabiti v praksi.

ČEBELARJEVO DELO V JANUARJU

KAREL MAJČEN – VOJNIK

Stopili smo v novo koledarsko leto 1989. Ne vemo, kaj nam bo prineslo. Ne vemo za naše življenje in ne vemo, kako uspešno bo novo čebelarstvo leto.

Preden preidemo na praktične nasvete, mi dovolite, da zaželim vsem čebelarjem in njihovim dragim obilo sreče v letu 1989. Želim vam tudi, da bi v tem letu uspešno čebelarili brez kakšnih večjih pretresov. Če bodo k temu pripomogla moja mesečna svetovanja, bom vesel.

Pa preidimo na čebelarske teme. Ker je gospodarsko leto končano, je prav, da napravimo pregled naših uspehov in spodrsljajev. Če smo vodili čebelarski dnevnik, nam to ne bo težko. Vedimo, da so izkušnje najboljši učitelj. Pretehtajmo, kaj je bilo dobro in kaj slabo. Je pa čebelarstvo ena

od človekovih dejavnosti, pri katerih se pogosto srečujemo s presenečenji, tako da si velikokrat težko razložimo dejstva. To pa pomeni, da je izkušnja premalo in da moramo poklicati na pomoč teorijo. Pravijo, da čebelarstva ne vodi praksa, ampak teorija. Če je temu tako, in tako je, potem vam moram v tem zimskem času toplo priporočati študij čebelarske literature. V poletnih mesecih imate mnogi čebelarji premalo časa za izobraževanje, zato zdaj izkoristite ta čas. Čebelarske knjige izhajajo zelo porredko, kupujte jih in jih študirajte. Kdor razume kakšen tuj jezik, naj si kupi tuje knjige. Vse znanje, ki si ga bomo nabrali pozimi, se nam bo poleti bogato obrestovalo. Moj prijatelj čebelar pravi: »Neznanje je največji davek.« In to drži. Plačujmo ga čim manj!

Zdaj je tudi čas raznih čebelarških sestankov in predavanj. Udeležujmo se jih. Še nikdar nisem odšel z nobenega sestanka, ne da bi odnesel kakšne dobre misli ali navsota.

Zdaj je tudi čas, da napravimo načrt čebelarjenja za tekoče leto in morda tudi za daljše obdobje. Na osnovi načrta bomo pripravili material, ki ga bomo potrebovali, npr. pridobitne panje, panjičke za rezervne družine, ki morajo biti najmanj petsatni, da družine v redu prezimijo. Seveda imamo lahko male dvo-, tri- ali štirisatne plemenilčke, ki pa jih uporabimo samo poleti za plemenitev in zoritev matic. Pripravimo tudi zadostno število novih satnikov, ki jih zažičimo in shranimo do pomladi, ko bomo vstavili satnice. Nekateri uporabljajo za vstavljanje satnic stare satnike, vendar tega ne svetujem zaradi raznih klic bolezni. Prav tako prihaja čas nakupa satnic. Glejmo, da bomo kupili sterilne satnice. Najbolj pa priporočam nakup lastne stiskalnice za vlivanje satnic iz lastnega voska. Če pa že kupimo vosek, ga v emajliranem loncu sterilizirajmo. To napravimo takole: kupljeni ali domači vosek razlomimo na manjše kose, te pa damo v lonec brez vode. Nato lonec segrevamo do vretja. S termometrom kontrolirajmo temperaturo. Ko doseže 130 °C, ugasnemo kuhalnik, vosku pa šele po pol ure pade temperatura na 120 °C. S tem je vosek steriliziran. Počakamo, da temperatura pade na okoli 80 °C in dolijemo en ali dva litra vroče vode, ugasnemo kuhalnik in lonec pokrijemo, da se vosek počasi ohladi. Lonca ne premikajmo do naslednjega dne, da se vosek strdi in še dodatno očisti. Naslednji dan ga stresemo iz lonca in na spodnji strani nabrano umazanijo ostrgamo z nožem. Tako je vosek pripravljen za vlivanje satnic. Naj povem še to, da vlivanje satnic ni nobena umetnost, ki se ji ne bi mogel priučiti vsak čebelar. S tem se bomo obranili predvsem hude gnilobe čebelje zalege, ki se prenaša prav z okuženimi satnicami. Ob tej priložnosti vam polagam na srce, da v svojem čebelarstvu ne uporabljate nobenih tujih zdravstveno sumljivih pripomočkov, kot so na primer stari nerazkuženi panji, tuj med za prehrano čebel, sumljive pogache in seveda vosek, če hočete obdržati vaše čebele zdrave. Priskrbeti si moramo tudi zdravila za čebele. Zgodi se, da zdravil

prav tedaj, ko jih potrebujemo, ni mogoče dobiti. Vedno moramo imeti na zalogi predvsem sredstva proti varoozi. Vse to je čebelarjevo delo pozimi, ki ga lahko opravi v toplo zakurjeni sobi.

Tudi čebelarške razstave so pomembne za izobraževanje čebelarjev.

Čeprav je zunaj mraz in naše čebele prestajajo najtežji del svojega življenja, se okrog novega leta že porajajo prvi zametki novega življenja. Matica je zaleгла prva jajčeca. Odslej naprej mora biti temperatura okrog razvijajoče se zalege 35 °C. Bolj ko se približujemo tej temperaturi, več matica zalega in bolj se širi zimsko gnezdo. Januarja bomo skoraj zanesljivo dočakali prvi čistilni izlet čebel. Čebele sicer ob pravilni zimski hrani lahko brez škode vzdržijo tudi sto dni brez izleta, vendar je bolje, če se lahko spreletijo in večkrat otrebijo. Ko se zunanja temperatura v senci dvigne na 10 do 12 °C, se zimsko gnezdo razpusti in čebele se spreletijo. Čebelar takega dne skoraj ne bi smel zamuditi. Če je sneg, je dobro, da potrese pred čebelnjak žagovino, slamo ali drobno seno, da čebele ne sedajo na sneg, kjer bi otrpnile in se ne bi mogle vrniti v panj. Za čebelarja je zelo pomembno tudi opazovanje čebel na bradi. Izkušenemu čebelarju sta žrelo in brada odprta knjiga. Družine, ki lepo vzletajo in se vračajo nazaj v panj, ki počivajo na pročelju panja, kot bi se sončile, so v redu. Tudi družine, ki prinašajo iz panja mrtve čebele in drobir, so v redu. Nekatere pa sploh ne letijo. Te družine so zadovoljne ali pa so odmrle. Pri takih vzamemo pol metra dolgo cevko, jo potisnemo 10 centimetrov

skozi žrelo v panj, drugi konec pa prislonimo k ušesu. Slišimo lahko zadovoljno brenčanje ali pa popolno tišino. Če je v panju tiho, panj zadaj odpremo in pogledamo. Mogoče sedi družina zadaj pri okencu, in če je še nekoliko slabša, je spredaj po cevki ne slišimo. Tako družino lepo zapremo nazaj. Če pa je družina odmrta, moramo panj očistiti mrtvih čebel in žrelo zapreti, da ne pride do ropa. Vsa opažanja si zabeležimo in ob pravem času ukrepajmo. Po navadi je januarja izletnih več dni, zato lahko take dneve izkoristimo tudi za zdravljenje varooze. Vsekakor je zimsko delo tudi izdelava mrežastih vložkov za podnice panjev v času zdravljenja proti varoozi. Okvir vložka je narejen iz 10 mm debelih letvic in je za kakšen centimeter manjši od dna panja. Na eni strani je pritrjena mreža s približno 3 mm velikimi okenci, na drugi strani spredaj pa je pritrjen močnejši bel papir. Ta okvir porinemo pod nosilne palčke pri AŽ panjih. Pri nakladnih panjih pa zadaj malo dvignemo naklado od podnice

in vstavimo ta testni vložek. Če imamo ameriško žrelo, vstavimo testni vložek spredaj. Varoe padajo skozi mrežo na podstavljeni papir in tam obležijo. Naslednji dan potegnemo testni okvir iz panja, papir pa držimo z okvirjem, da nam vsebina na papirju ne pade dol. Odneseemo ga na svetlo, položimo na primerno podlago in dvignemo mrežo z okvirjem tako, da nam papir obleži na podstavku. Če smo imeli dobra zdravila, je na papirju veliko varoj. Preštujemo ali ocenimo število padlih varoj in papir ometemo. Tako dobimo točno sliko o okužbi. Rad pa bi tudi poudaril, da so za velike padce družin zaradi varooze mnogokrat krivi čebelarji sami, ker varoozo bodisi podcenjujejo ali štedijo pri zdravlilih, ki so zelo draga, ali pa dimijo ob nepravem času. Sam pa menim, da čebelja družina predstavlja kapital, za katerega se splača potruditi, da ga ohranimo.

Toliko za tokrat in SREČNO!

NOVA SREDSTVA PROTI VAROOZI

DIPL. VET. ALAN KOVAČEVIČ

Hitro širjenje varooze in velika škoda, ki jo povzroča, sta spodbudila več znanstvenikov, da so pričeli raziskovati postopke in sredstva, ki naj bi zmanjšali posledice delovanja tega zajedavca. Doslej so odkrili že nekaj učinkovitih zdravil, med drugimi tudi apitol in perizin, ki spadata v skupino naj sodobnejših, t. i. sistemskih zdravil. Le-ta učinkujejo na zajedavce prek hemolimfe (čebelje krvi). V zadnjem času pa se v strokovni literaturi pojavljajo tudi članki o najnovejšem sredstvu proti varoozi fluvalinatu.

Gre za sredstvo iz vrste piretroidov (snovi, podobne prahu rastline bolhač), ki je zajedavcem zelo strupen, v ustrezni količini pa ne škoduje čebelam in zalegi. Zanimiv je način njegove uporabe. Fluvalinat vdolajo v plastične trakove (APISTAN®) ali lesene deščice. Nato jih postavijo v panj, da se zdravilo prenese na čebele. Način zdravljenja nam bo razumljivejši, če pomislimo na obnašanje čebel v družini.

Znano je namreč, da matica vodi družino s pomočjo navodil na osnovi vonja, t. i. feromona. Le-ta usklajuje vsa dogajanja v

zvezi z življenjem čebel. Prenašanje vonja je omogočeno z nenehnim zadevanjem čebel v družini. To okoliščino, namreč neprestano dotikanje čebel, so uporabili tudi pri novem načinu zdravljenja. Če trak ali deščico s fluvalinatom postavimo na najustreznejše mesto v panju, se bodo čebele zadevale obenj. Z vsakim dotikom posnamejo majhno količino zdravila, ki se tako razporedi po celem telesu. Dovolj je že, da se le 10 odstotkov čebel iz družine zadene ob trak ali deščico in fluvalinat se prenese med ostale čebele. Takoj ko pride zajedavec v stik z zdravilom na čebeli, pa pogine.

Velika prednost takšnega načina zdravljenja je, da lahko trak ali deščica ostaneta v panju tudi do dvajset dni. V tem času pridejo v stik z zdravilom tudi tisti zajedavci, ki so bili v prvih dneh zdravljenja pod voščenimi pokrovi v celicah zalege.

Spomladi so pričeli strokovnjaki iz tovarne zdravil »Krka« iz Novega mesta preiskovati omenjeno sredstvo. Želeli so ugotoviti vse pozitivne oz. morebitne negativne strani novega načina zatiranja varooze,

ČEBELARJEVO DELO V FEBRUARJU?

KAREL MAJCEN

Čebelarjeva aktivnost se februarja ne razlikuje dosti od januarske. Bližamo pa se pomladi in srce neučakano bije.

Če smo v načrtu za leto 1989 predvideli širjenje oziroma večanje našega čebelarstva, moramo tudi predvideti, kje bomo dobili čebele. Prav tako si moramo biti na jasnem, kako bomo nadomestili morebitne padce zaradi varoe in drugih bolezni. Za to pridejo v poštev tri rešitve:

1. nakup plemenjakov,
2. nakup rojev ali mladih družin z mladimi maticami,
3. širjenje ali popolnitev čebelarstva z lastnimi čebelami.

Za kateri način se bomo odločili?

Gotovo za tistega, ki je za nas najbolj ugoden, to je za tretjega. Je najcenejši, glede na zdravstveno stanje pa tudi vemo, kaj imamo. Že v januarskih nasvetih sem poudarjal, da se moramo izogibati tujim čebelam in njihovim pridelkom v svojem čebelnjaku, prav tako starim kupljenim panjem, ki so lahko vir najhujših bolezni. Vse kupljene stare panje in ostalo staro orodje moramo temeljito obžgati ali kako drugače razkužiti. Šele nato lahko panje postavimo v čebelnjak ali orodje uporabimo. Lažje se je bolezni ubraniti, kakor pa gasiti požar, če enkrat izbruhne.

Februarja čebelnjak že redno obiskujemo. Seveda zelo mirno in narahlo odpiramo vrata, kontroliramo mišolovke in prisluškujemo družinam. V njih se poraja novo življenje, zalega se vse bolj širi. Zdaj

posebno potrebujejo toploto. Zato ne šarimo in ne odpirajmo panjev po nepotrebem, ker je vsaka izguba toplote v panju tudi naša izguba. Družine se lahko lepo razvijajo le v miru, toploti in ob obilici hrane. To posebno polagam na srce mladim radovednim čebelarjem. Čim manj brskajte po družinah, ne glede na letni čas. Bolj boš brskal, manj bo pridelkov.

Po navadi je februar zelo snežen in mrzel mesec. Je pa kakšno leto lahko tudi zelo topel. Če je topel, imajo čebele in čebelar že kar precej dela. Matica pod vplivom toplote in bližajoče se pomladi širi zalego, čebele pa jo morajo negovati. Zato potrebujejo precej vode. Za prvo silo jo dobijo na vlažnih delih panja, kjer se voda kondenzira. Če pa je vreme toplo in izletno in če v bližini čebelnjaka ni čiste vode, je notranje vode premalo. V tem primeru moramo postaviti napajalnik. Najboljši je velik kozarec (s prostornino 5 l ali več), napolnjen z vodo in prevezan z juto ali drugim redkim platnom. Kozarec obrnemo naokoli, tako da imajo čebele dostop do mokrega platna. Za začetek namažemo platno z malo medu, da tako privabimo čebele. Voda mora biti stalna. Ne postavljajmo posode tik pred čebelnjak, ampak kakih 10 m stran v zavetje. Mogoče bomo odkrili tudi kakšno brezmatično družino. Ob lepem toplu izletnem dnevu ji lahko pomagamo. Kako bomo to napravili? V mojem načinu čebelarjenja, ko imam v vsakem medišču rezervno družino, je to zelo enostav-

Sladkorno testo lahko pokladamo čebelam šele po prvem čistilnem izletu.

no. Družino iz medišča zložim na kozico, potegnem pločevino, ki pokriva matično rešetko, toliko nazaj, da nastane spredaj na rešetki 1 cm reže. Družino v medišču zložim nazaj. Če je bila spodnja družina brezmatična, se počasi preseli k zgornji ali pa obratno. Zadeva je hitro in učinkovito končana. Ko nastopi hladnejše vreme, žrelo, kjer je domovala brezmatična družina, zaprem. S tem preprečim rop in prepih. Če pa imamo rezervne družine v posebnih panjih, potem v primeru brezmatičnega plemenjaka ravnamo takole: pogledamo, na koliko starih satih sedi rezervna družina. V brezmatičnem plemenjaku odvezamemo ob strani toliko satov, da lahko vanje preložimo rezervno družino. Panj zapremo in zadeva je urejena. Ob prvem februarjem čistilnem izletu je dobro, da dna panjev očistimo mrtvih čebel in drobirja. Če imamo zimske vložke, te potegnemo ven, jih očistimo in ponovno vložimo. Pri nakladnih panjih pa moramo imeti rezervno podnico, tako da le-te kar zamenjamo. Odvzeto podnico očistimo in razkužimo nad plamenom. Mrtve čebele in drobir zažgemo takoj. Pri tem delu bomo mogoče opazili tudi družino, ki trpi lakoto. Po vsej verjetnosti je doživela jesenski tihi rop.

Če ji ne bomo takoj pomagali, bo po njej. Kaj storiti? Da bi jo v temperaturno tako nestalnem vremenu krmili, je nemogoče. Najboljša rešitev so medeni sati, ki smo si jih pripravili v prejšnjem letu. Stradajoči družini odvezamemo dva ali do tri prazne sate in vstavimo prav toliko medenih iz omare. Če pa jih v omari nimamo, pogledamo pri drugih družinah in jim odvezememo po en meden sat, ki ga za vsak primer nadomestimo s satnim pitalnikom medene kaše. S tem bomo rešili družino. Marca, ko bo vreme stalno toplejše in bo prišel čas prvega spomladanskega pregleda, bomo morali takim družinam posvetiti večjo pozornost.

Kako naredimo medeno kašo, sem pisal že v lanskem Čebelarju. Kljub temu pa bom za začetnike recept ponovil. Kašo pripravim takole:

V lonec dam:

- 2 kg medu – po možnosti kostanjevega,
- 1 kg cvetnega prahu,
- 1 liter tople vode (40° C),
- 0,5 litra pelinovega izvlečka.

Ker se je v zadnjem času močno razširila poapnela zalega, dodam še 100 g C-vitamina v prahu. Iz lastnih izkušenj lahko trdim, da je C-vitamin zelo učinkovit proti poapneli zalegi. C-vitamin tudi ni škodljiv za človekovo zdravje in zato ni nevarnosti, če pride v med. Vse te sestavine v loncu dobro premešamo. V veliko plastično kad stresem 50 kg kristalnega sladkorja, na sladkor vlijem vsebino iz lonca in vse dobro premešam. Pokladam v globoke satne pitalnike. Globoke zato, da čebele ne mečejo ven kristalov, kar se dogaja v plitvih pitalnikih. Če pa imamo močno razvito poapnelo zalego, pripravimo sladkorno tekočino 1:1 in na 10 l dodamo 20 gr vitamina C. Vsak večer čebele krmimo s 3 dcl tople sladkorne tekočine, dokler so znaki bolezni. Sicer pa s to boleznijo v tem mesecu še ne bomo imeli težav. To je bolezen poznejših mesecev. Če bomo čebele hranili s kašo, je le-ta kot preventiva zelo dobra. Kaša lahko tudi čaka, ker se ne strdi. Sicer pa je vse to le izhod v sili. Dober čebelar že jeseni gleda na to, da bodo imele njegove čebelice dovolj dobre hrane tja do maja. Tudi brez čebelarjeve pomoči v hrani bi morale biti čebele do sezone v redu razvite.

Februarja nas čaka tudi zelo važno opravilo, če nam to dopušča vreme, namreč boj proti varoi. V tem času se varooza še ni preselila s čebel na zalego, zato je uspeh zatiranja večji. Pripravimo se na to.

V teh zimskih mesecih je tudi čas za barvanje srednjih sten panjev. Mogoče je treba čebelnjak tudi polepšati. Kako bomo to naredili in kakšne barve bomo uporabili, je odvisno od trga in od nas. Prijetno je pogledati lepo in s prijetnimi barvami pobarvane panje in čebelnjak. To je lep okras naši slovenski domovini. Negujmo tol! Če pa je zunanji videz panjev in čebelnjaka urejen, čebele pa nam ob prvem trebilnem izletu pročelje zamažejo s trebežem, potem zvečer vzemimo toplo vodo, detergent in gobico ter panje lepo očistimo. To je dobro iz higienskih in estetskih vidikov.

Prihaja sv. Matija, ki led razbija. Če ga ni, ga pa naredi. To se pravi, da izkoristimo morebitne lepe dneve tega meseca, ker ne vemo, kaj nas čaka marca.

Pa lepo pozdravljeni do naslednjič!

moke, suhega pivskega kvasa ter mleka v prahu v razmerju 3:1:1 (Haydak). Te tri sestavine skupaj vsebujejo približno vse snovi, ki so v suhem cvetnem prahu, ki ga nabereмо s pomočjo osmukalnika. Vendar so z raziskavami v ZDA (J. Kulinčević, W. Rothenbuhler) ugotovili, da nobeno nadomestilo za cvetni prah po kakovosti ne dosega naravnega cvetnega prahu, ki ga naberejo čebele in ga hranijo v satju. Zato si je vedno treba prizadevati, da se čebele

same oskrbijo z zadostnimi količinami cvetnega prahu za prezimovanje, ker le v tem primeru lahko pričakujemo uspešen spomladanski razvoj čebelje družine, seveda, če so ob tem izpolnjeni tudi vsi drugi pogoji.

—
VIR: Branko Relić: Cvetni prah i prolečni razvoj pčelinjih zajednica

Prevedla: I. Ogrin

ČEBELARJEVO DELO V MARCU

KAREL MAJCEN

Mesec marec je čas, v katerem se prebujata narava. Po navadi je vreme lepo, vendar za to leto to težko predvidevamo, ker je januar, najmrzlejši mesec leta, letos zelo topel, tako da je bila do danes, 13. 1. 1989, ko pišem te vrstice, temperatura ponoči le malo pod lediščem, čez dan pa je bilo veliko izletnih dni. To nam kaže, da bodo naše čebele dobro prezimile, tudi tiste, ki imajo v svoji zimski zalogi hrane gozdni med, ki vsebuje za čebele veliko neprebavljivih snovi in so potrebne večkratne trebitve. Družine, katerih zimska zaloga vsebuje cvetlični med (npr. travniški, akacijev, repičen, ajdin) ali sladkorno raztopino, lahko brez škode vzdržijo 100 dni same. Čebelar mora že avgusta in septembra prejšnjega leta zagotoviti zadostno zimsko zalogo hrane, če hoče mirno spati. Čebele se ob zadostni hrani razvijejo do polne moči tudi brez čebelarjeve pomoči.

Kljub temu pa se marca začne čebelarjeva aktivnost pri čebelah. Vreme je gotovo toliko ustaljeno in toplo, da čebele že skoraj redno letijo. S pomočjo vremenskih napovedi in primernih temperatur, to je okrog 15° C (v sencih), se odločimo za nagli bežni pregled naših družin. V ta namen uporabljamo električno baterijo. Odprem panj, odstranim opaž in okenca ter posvetim, kje sedi družina. Pri tem tudi ugotovim, koliko ulic zaseda. Podatek mi razodene moč družine, ki navadno sedi ob strani. V tem primeru izvlečem na nasprotni strani, kjer ni čebel, en sat. Nato razmikam sate s čebelami v prazen prostor do sredine gnezda. Srednji sat izvlečem, da vidim zalego. Če je zalega v krogu različne

starosti lepo strnjena, kaže, da je matica v redu. Ugotovim še zalogo hrane.

V tem času morajo imeti najmanj 8 kg zaloge. Ne glede na količino hrane pa v tem času vsem družinam dodam po en satni pitalnik kaše. Če sedi družina ob strani, je ob nasprotni steni gotovo kakšen prazen ali manj meden sat, katerega odvezam in pomaknem na njegovo mesto vse sate do gnezda. V prostor ob gnezdu potisnem poln pitalnik kaše. Panj zaprem. Zamenjam morebitno mokro paženje. S

Razvoj družin je v marcu že močan, če so dani pogoji.

Tudi prevozne čebelnjake pripravimo za novo sezono.

tem je prvi spomladanski pregled opravljen. Vse ugotovitve si zabeležim na panji ali v zvezek. Tako lahko družino pustimo tri tedne, ko bo potrebno delno porabljen ali ponovno napolnjen pitalnik postaviti ob steno panja. Tedaj bo družina imela že 3–5 satov zalege. Mogoče bo imel glede tega kdo pomisleke, da se družina ne more širiti prek pitalnika. To je res. Širi pa se po ulici nazaj in to mnogo hitreje kot iz ulice v ulico. Toplotne razmere so ugodnejše. Družine z veliko nabiralno vneto bodo pitalnik izpraznile že v 14 dnevih. Takim družinam napolnimo še enkrat pitalnik. Sploh pa pravijo in pišejo, da družine, ki so dobre nabiralke, tudi hitro jemljejo ponujeno hrano.

Ves ta poseg v družino napravimo, ko začnejo cveteti mačice, tako da paša zunaj in krmljenje znotraj povzročita buren razvoj. Če so panjske končnice zamazane s trebežem, lahko posumimo na nosenje. Ta mesec je še čas, da pošljemo vzorec čebel na laboratorijski pregled, in sicer na nosenje in pršičavost. V ta namen pred čebelnjakom naberemo mrtvice – približno 100 čebel. Na škatlo, v katero smo jih shranili, napišemo naslov čebelarja, stojišče in številko panjev. Pregled opravi področni veterinarski zavod. Če pregled pokaže močno

okužbo, moramo čebele zdraviti. Zdravimo jih s fumagilinom. Na 1,5 litra sladkorne raztopine damo 1 gr fumagilina. Fumagilin lahko damo tudi med kašo v pitalnik, in sicer 1 gr na 1,5 kg kaše ali sladkornega testa. Zdraviti moramo vse družine. Upoštevati moramo, da so spore nosenje v vsaki družini. Sploh pa je to vse lepo opisano v knjigi, ki smo jo vsi člani čebelarstva zveze dobili leta 1987.

Ker se marca že toliko otopli, je to tudi čas, ko lahko lepo vlivamo satnice. Vstavljamo pa jih še ne. Pustimo jih, da nekoliko odležijo. Pripravljene moramo imeti satnike. Ko se bo pojavil gradilni nagon – po navadi ob cvetenju češnje – moramo imeti vse pripravljeno.

Ob tem naglem bežnem pregledu čebeljih družin bomo mogoče našli kakšno brezmatično. Kako taki družini pomagamo, sem pisal že v februarški številki.

Če bomo družine krmili, v tem mesecu odsvetujem sladkorno raztopino, ker zaradi hladnega vremena čebele nerade jemljejo tekočo klajo in je tudi velika nevarnost ropa. Po tekoči hrani so čebele še naslednji dan vznemirjene, kar se pri kaši ali sladkornem testu ne dogaja. Trdo hrano čebele jemljejo enakomerno in do ropa ne pride. Če pa že pride, je navadno za to kriv čebelar sam, zato imejmo pri roki benzaldehid, s katerim namažemo brado in žrelo. Rop takoj poneha. Benzaldehid je sredstvo, s katerim ob točenju preganjamo čebele iz medišč. Zapomnimo si pa, da so močne družine z dobro matico najboljša obramba.

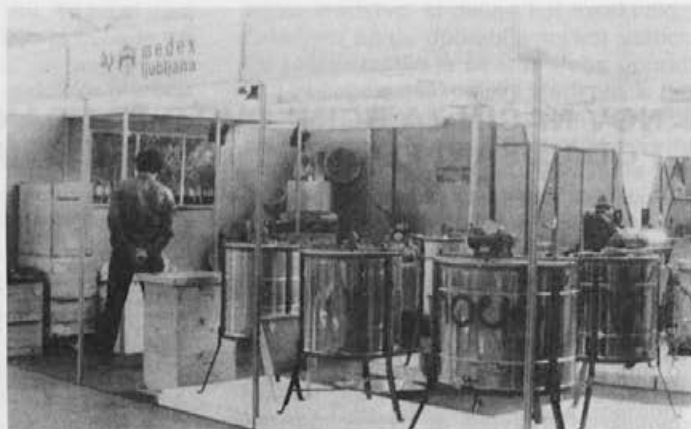
Še nekaj besed o združevanju. Združujemo, če nimamo rezervne matice ali popolne družinice, da bi jo pridružili brezmatični družini. Včasih se zgodi, da imamo družino z malo čebelami in dobro matico. Takšne družine zaradi njene majhnosti ne pridružim, ampak jo razvijem. Družina se v razvojni dobi okrepi, in če je treba, jo pridružim pred pašo. Tako izkoristim matico. V mojem dvomatičnem čebelarstvu, v katerem v vsakem panju zazimim dve družini, združujem, ko imam vse prašilčke naseljene ali 10 dni pred glavno pašo.

Že prej sem omenil sladkorno testo. Navajam recept za pripravo:

- 5 delov mletega sladkorja
- 1 del toplega medu.

Vse dobro premešamo, da postane toliko

Čebelarji potrebujemo tudi sodobno opremo. V tem mesecu priporočam nabavo opreme in vsega, kar bomo potrebovali.

trdo, da se ne razleze. Če dodamo cvetni prah, vzamemo:

- 4 dele sladkorja
- 1 del cvetnega prahu
- 1 del toplega medu.

Sladkorno testo se ne kvari in ni potrebna takojšnja uporaba.

Še eno opravilo nas čaka v tem času, to je topljenje starega poškodovanega satja in drugih voščenih odpadkov iz prejšnjega leta. Velika čebelarstva uporabljajo zato velike parne topilnike. Malih topilnikov, ki bi ustrezali malemu čebelarju, na našem trgu ni mogoče dobiti. Zato v ta namen uporabljam sokovnik, kakršnega izdeluje EMO Celje in s katerim sem v danih prilikah kar zadovoljen. Delam pa takole: poškodovano satje izrežem iz satov, jih razlomim in zmečem v plastično kad. Nalijem toliko vode, da pokrije voščino in voščino obtežim. Vse skupaj pustim en dan stati, da se srajčke v celicah dobro napijejo in začnem kuhati. V ta namen imam vrečko, narejeno iz zelo redkega in močnega platna v velikosti, kot je notranja posoda sokovnika, le da je za 15 cm višja. V to vrečko nadevam mokre voščine in vse skupaj dam v lonec. V spodnjo ponev nalijem vodo. Sokovnik pristavim na kuhalnik. Voda začne vreti, razvija se para, ki topi vosek. Ta odteka skozi cevko v podstavljeni lonec. V eni uri je voščina kuhana. Vzajem štirioglato lato, dolgo 35 cm in debelo 3 x 3 cm, in nanjo ovijem vrečko z ostankom voščine. Vse to delam v loncu, da lahko vosek odteka. Tako stisnem vosek iz voščine, kolikor se da. Očistim vrečko in vložim novo voščino. Podstavljeni lo-

nec mora biti emajliran in dovolj velik, zato da lahko spuščamo vanj vosek vse kuhe enega dne. Ko končamo, postavimo lonec z nacejenim voskom na kuhalnik in vosek raztopimo. Paziti moramo, da nam ne prekipiti, ker se kuha na vodi. Čez noč pustimo, da se vosek očisti. Naslednji dan vosek stresemo iz lonca in nesnago, ki se nahaja na spodnji strani, odstranimo z nožem. Vosek je zelo lep.

Vse zgoraj opisano velja tako za AŽ panje kakor tudi za nakladne. Da pri nas v nakladnih panjih ne dosegamo takšnih rezultatov, kot v AŽ panjih, ni kriv sistem, ampak neznanje čebelarjev. Mi slepo prenašamo ameriški način čebelarjenja v naše razmere, pozabljamo pa, da Američani čebelarijo z italijansko rumeno čebelo, ki ima drugačne zahteve in zmožnosti. Naša znana in skromna kranjska sivka se je razvila v skromnih razmerah in zato je tudi sama skromna. Italijanska čebela ima stalen močan razvoj, ne glede na to, ali paša je ali je ni, medtem ko je »kranjica« skromna in šele v danih možnostih pokaže vse svoje odlične lastnosti. Zato je, kakor sem že omenil, treba s njo čebelariti drugače. Če se učimo čebelariti v nakladah, tega ne delajmo pri Američanih, ampak pri naših sosedi, ki tudi čebelarijo s »kranjico« v nakladah in dosegajo lepe uspehe. Sam sem veliko let čebelaril v obeh sistemih. Da sem nakladnega opustil, niso bili krivi neuspehi, pač pa preusmeritev čebelarstva. Vse sem prodal prijatelju čebelarju, katerega mentor sem bil, in ta z velikimi uspehi čebelari v nakladah. Kako bomo čebelarili naprej, pa prihodnjič.

Dr. Jurij Senegačnik je odgovarjal čebelarjem na vprašanja v zvezi z uporabo novih zdravil.

Le na ta način bomo dosegli, da v bodoče ne bomo imeli večjih izgub čebeljih družin zaradi varooze. Za takšno zdravljenje si prizadeva tudi Zveza čebelarskih društev Slovenije. Vse kaže, da bodo sredstva, ki so bila dodeljena ZČDS za zatiranje varooze, takšno akcijo letos jeseni tudi omogočila, seveda v sodelovanju z veterinarsko službo.

Po vsem, kar je bilo na posvetovanju povedanega, se samo po sebi vsiljuje mnenje, da slovenski čebelarji potrebujemo močno strokovno institucijo, ki bi čebelarjem in veterinarski službi na osnovi preizkušanja svetovala, katera zdravila naj uporabljajo, in predlagala uporabo novih zdravil, ki se pojavljajo v svetu. Samo na ta način bo zdravljenje čebeljih bolezni vodila stroka.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V APRILU

KAREL MAJČEN

April je čas, ko se za čebelarja začne v čebelnjaku večja opravila. V tem mesecu nadaljujemo z dražilnim kamljenjem, ki sem ga svetoval že za marec. Če je vreme kolikor toliko ugodno, se nekatere družine v tem mesecu razvijejo do take moči, da jih lahko začnem izenačevati. To napravim tako, da zelo razvitim družinam odvzamem satrali dva pokrite zalege skupaj s čebelami, seveda brez matice, in ga (ju) dodam slabo razviti družini. Namesto odvzetih satov dodam satnice. Tako bodo ob začetku pašne sezone čebele enako razvite in delo bo lažje. Pri vseh panjih bomo lahko opravljali ista dela. Nekateri čebelarji izenačevanje odsvetujejo, češ da s tem slabimo močne družine. Glede tega imajo prav tisti čebelarji, ki čebelarijo v velikih panjih, kjer imajo čebele dovolj prostora za razvoj. Pri velikih panjih je slabši družini bolje odvzeti sat ali dva pokrite zalege in že tako dobro družino še okrepiti. S tem posegom bomo povečali pridelek medu. Družina, ki smo ji odvzeli zalego, se bo do morebitne poletne paše še razvila. Če se ne bo, bomo moralizamenjati matico. Naj poudarim, da moramo pri čebelah delati mirno in tiho brez glasnega govorjenja.

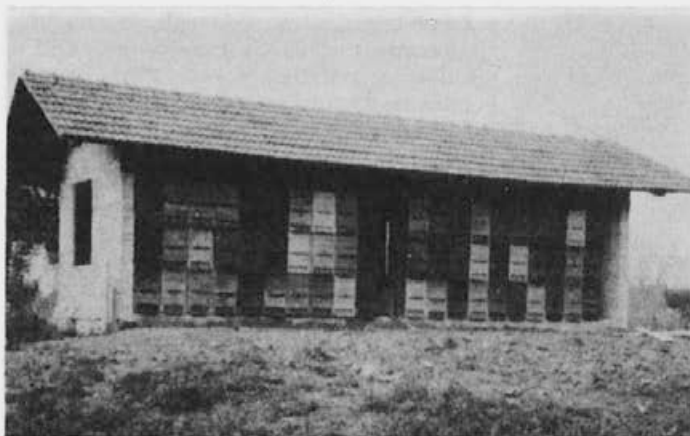
Aprila nas bo s svojim cvetenjem razveselila češnja. Dotok cvetnega prahu in medičine bo tolikšen, da bodo čebele začele

graditi satnice. Zato naj bodo pripravljene, da jih bomo pravočasno vstavili. Družini odvezamemo prazen ali pa meden sat in vstavimo satnice tik ob gnezda. Če je družina močna, damo na vsako stran gnezda po eno satnico. Odvzeto satje prestavimo v plodišče. Ob takih prilikah odpiramo krog zalege pokrit med in obračam satje. To se pravi, vsak drugi sat obrnem tako, da je med spredaj ali pa spodaj.

Čebele pospešeno jemljejo odkrit med in matica zalega v vedno večjih krogih.

Ob času cvetenja češnje začnemo smukati cvetni prah. Kdor ima notranje smukalce, nima problemov; kdor pa ima zunanje, jih mora nastaviti že v začetku aprila, da se čebele nanje navadijo, in sicer brez smukalnih mrež. Smukalne mreže vstavim šele kakšen teden pred cvetenjem češnje. Tako se čebele navadijo in pripravljene pričakajo obilnejšo pelodno pašo.

Cvetni prah pobiram dvakrat na teden. Sušim ga na podstrešju na veliki iverni plošči, ki je pokrita z debelejším papirjem. Cvetnega prahu nasujem za prst na debelo. Vsak dan ga premešam, in ko je dovolj suh, ponavadi v 14 dneh, ga presejem. Spravim v 2–3 kg polivinil vrečke in za štiri dni vložim v zamrzovalnik. S tem uničim morebitna jajčeca ali ličinke voščenega molja. Po štirih dneh ga vzamem iz zam

Čebelnjak čebelarja Kovačiča – v pričakovanju nove čebelarske sezone

zovalnika, zložim vrečke v posode, jih zaprem in cvetni prah čaka do prodaje, lahko celo leto ali še dalj.

V krajih, kjer je veliko mačic, divjih češenj, borovnic, rese ali drugega medovitega cvetja, bo treba še pripraviti medišča. Tako imajo čebele prostor za morebitne viške. V medišče nastavim tudi že satnice, ki jih potem v plodišču postopoma zamenjujem s pokrito zalego. Prestavljeno zalego postavimo vedno v sredino nad zalego, da se tako ogreva, v začetku ne manj kot dva do tri sate pokrite zalege.

V tem mesecu imajo nekateri čebelarji že kakšen roj. Roji sicer niso zaželeni, vendar je trenutni položaj čebelarstva zaradi varooze takšen, da ga vsak čebelar rad sprejme. Posebno čebelar, ki je imel zaradi varooze večje padce, se lahko odloči, da panj, ki je rojil, razdeli na štiri družinice. Ker je matičnjakov zadosti, v vsako vcepi 1–2 matičnika, če že nista na satu. Tako lahko pride do šestih družin. Ena družina ostane v izrojenem panju, druga družina je roj in štirje narejenci. Narejence naredi s pokritimi matičnjaki.

Kdor namerava čebele kupiti, je sedaj pravi čas, da to stori. Paziti mora, da bo kupil zdravstveno neoporečne družine z zdravstvenim spričevalom.

Še nekaj besed o nakladnem čebelarjenju.

Čebelarjenje v nakladnih panjih je pravi užitek. Čebelar pa mora biti sam zadosti močan, da lahko vzdiguje in prestavlja težke naklade. Nakladni panj ima vedno zadosti svetlobe. Ni res, da se čebele usujejo na čebelarja, ko odpre panj. Treba je samo

z dletom privzdigniti pokrov zadaj za prst visoko in skozi špranjo spustiti nekaj dimov iz kadičnika. Čebele se pomaknejo med ulice, nato pa čez nekaj trenutkov pokrov snamemo. Čebele so popolnoma mirne. Tudi ob delu tu in tam spustimo malo dima in tako lahko delamo popolnoma brez težav.

Čebelarji še vedno razpravljajo o tem, ali v nakladnih panjih čebelariti z matično rešetko ali brez nje. Praksa je pokazala, da lahko čebelarimo brez rešetke samo v krajih, kjer imajo bogate in hitre, to je kratkotrajne pašeh, kot je na primer akacija, sončnica in podobno. Na teh pašah je donos takšen, da čebele prehitevajo matico. Celico zalijejo z medom prej, kot jo matica zaleže.

Drugače pa je na naših malih in dolgotrajnih pašah, kjer čebele včasih porabijo ves mesec ali pa še več, da napolnijo medišče. Če bi čebelarili brez rešetke, bi imeli samo zelo močne družine, medu pa malo ali celo nič. Zato matico z rešetko omejimo na eno ali dve nakladi, medtem ko mediščne naklade nastavljamo po potrebi.

Če smo čebele zazimili v dveh nakladah in so se toliko razvile, da podsedajo v spodnjo naklado, dvignemo zgornjo naklado. Če v spodnji nakladi ni lepega, nekajkrat zaleženega satja, ga odstranimo in vstavimo lepega. V gnezdu poiščemo matico in jo z dvema lepima, s pokrito zalego izpopolnjenima satoma skupaj s čebelami prestavimo v sredino spodnje naklade, na vsako stran pa vstavimo lepe prazne sate. Vse pokrijemo z matično rešetko in nanjo postavimo staro plodišče s čebelami in za-

lego. Sedaj je matica v prvi nakladi z dvema satoma zalege in osmimi praznimi sati, kamor lahko nemoteno leže jajčeca. Druga naklada je polna zalege in čebel. Mlade dojilje se bodo skozi rešetko preselile k matici in negovale zalego. V drugi nakladi se bo porajala zalega in vse več bo praznih celic, torej prostora za med. Ta poseg se navadno opravi 14 dni po cvetenju ive (mačic).

Če smo čebele zazimili v eni nakladi, položimo na podnico novo naklado z osmimi lepimi sati, v sredino pa damo dva sata pokrite zalege s čebelami in matico. Pokrijemo z rešetko in poveznemo bivše vališče, ki bo odslej naprej medišče.

Drugo širjenje nakladnega panja opravimo, ko začne cveteti češnja. Postopamo podobno kot pri prvem: obe nakladi dvignemo s podnice in ju postavimo na stran. Na podnico postavimo novo naklado, ki je opremljena s štirimi lepo izdelanimi, nekajkrat zaleženimi sati in štirimi satnicami. Ob stranski steni postavim star sat, nato dve satnici in spet star sat. V sredini nam ponovno ostane prostor za dva sata. Iz plodišča vzamem dva lepa sata pokrite zale-

ge z matico in ju prestavim v novo plodišče. Pokrijem ga z matično rešetko in nanjo naveznem staro vališče in medišče.

Tako imamo v prvi nakladi pod matično rešetko plodišče z matico, šestimi izdelanimi sati in štiri satnice. S tem smo dali matici dovolj prostora za zaleganje jajčec, doijljam dovolj dojiljnih mest, gradilkam dovolj prostora za gradnjo satja, nabiral-kam pa dovolj praznih celic v dveh nakladah nad matično rešetko. Tako je konec aprila ali v začetku maja družina pripravljena za veliko pričakovanje. Če je v naravi kaj paše, bodo čebele lepo gradile satje, družina pa ob polni zaposlenosti ne bo mislila na rojenje.

Nakladnih panjev ne izenačujemo, pač pa slabše okrepimo iz rezervnih panjev ali slabičev. Tako ustvarjamo močne družine, ki nam ob dobri paši tudi veliko prinesejo. Ker lahko panj povečujemo, s prostorom ni težav.

Če nam je uspelo družine razviti do potrebne moči, potem lahko upamo, da nas v prihodnjih mesecih ne bodo pustile na cedilu.

Bolezni čebel

ZDRAVLJENJE HUDE GNILOBE ČEBELJE ZALEGE – DA ALI NE?

mag. FRANC JAVORNIK

Gornji naslov je bil tema znanstvenega posvetovanja, ki je bilo 25. februarja 1989 v Skopju, organizirala pa sta ga ZČOJ in Pčelarski savez Makedonije v sodelovanju z republiškim komitejem za poljedelstvo, gozdarstvo in vodno gospodarstvo, veterinarskim inštitutom iz Skopja, Gospodarsko zbornico Makedonije in poljedelsko-predelovalnim kombinatom iz Skopja.

Na posvetovanje so bili vabljeni znanstveni delavci, ki se ukvarjajo s preučevanjem čebelarstva in nalezljivimi boleznimi čebel iz Beograda, Zagreba, Sarajeva in Skopja, izkušeni, napredni čebelarji, zvezni veterinarski inšpektor ter veterinarski inšpektorji republik in pokrajin.

Posvetovanja so se udeležili uveljavljeni

znanstveni delavci in strokovnjaki, med njimi tudi dr. Kulinčević in dr. Suljemanović, zvezni veterinarski inšpektor, predstavniki raznih kmetijskih in veterinarskih institucij, predstavniki vseh republiških čebelarskih zvez, predstavniki delovnih organizacij, ki se ukvarjajo s proizvodnjo, odkupom in predelavo čebeljih pridelkov, ter napredni in izkušeni čebelarji iz vse države. Na posvetovanju se je zbralo več kot 200 udeležencev. Iz Slovenije so bili poleg mene še predsednik ZČDS Andrej Petelin, član predsedstva Ivan Gradič in veterinar Aleš Gregorc iz Hmezada, pogrešali pa smo strokovnjake z veterinarske fakultete v Ljubljani.

Posvetovanje je odprl predsednik ZČOJ

padlih varoj na dan. Nato odpadle varoe pomnožimo s številom 120 in dobimo število varoj v družini. Glede na rezultat presodimo, kdaj, kako in s čim se bomo varoe lotili, da bomo uspešni. Ni namreč vseeno, ali z dimnimi pripravki zatiramo varoo ob polnem ali praznem gnezdu zalege. Zaenkrat poznam le takšna dimna sredstva, katerih uporaba je najprimernejša, če v panju ni zalege. Če pa dimimo ob polnem gnezdu zalege, je učinek približno enak, kot če bi izrezali en sat trotovine. Prav tako bo tudi s sistemiki, ki jih čebelarim polagamo v hrano. Uporaba ob nepravem času onesnažuje čebele pridelke, učinek pa je minimalen. Prek leta je primerno zatirati varoo z izrezovanjem trotovine. Lahko pa uporabimo tudi kvas, mravljinčno kislino in v zadnjem času fluvalinat. Torej, če se nekomu varoa v času zaleganja preveč razbohoti, bo moral, če bo hotel obdržati čebele, vzeti sredstvo, ki bo učinkovalo razmeroma hitro. To bomo dosegli s pravilnim zdravljenjem z mravljinčno kislino, bolj enostavno pa je zdravljenje s fluvalinatom. Paziti pa mora-

mo, da nanos fluvalinata ni niti premočan niti ne prešibek, da v panju ni niti premalo časa niti predolgo. Kadar je v panju še trotočina, moramo počakati, da se zaključi tudi ta cikel.

Uporaba kateregakoli sredstva ob nepravem času daje slabe rezultate. Če pa uporabljamo sredstva, ne da bi prej dobro premislili njihove učinke, je to dodatni nesmisel. Škode, ki jih utrpimo, pa so:

- neposredna finančna sredstva; ker je za prenekaterega čebelarja tudi čas denar, ga tudi to udari po žepu;

- prav tisti, ki ravna s škodljivimi snovmi, jih tudi največ dobi v organizem;

- čebele se sicer zamenjujejo, maticam pa kar brez pravega pomena nalagamo bremenilna sredstva na njihovo življenjsko moč;

- končno so tu tudi čebelji pridelki, ki morajo biti kolikor se da čisti.

Na koncu pa naj še enkrat poudarim, da se moramo čebelarji navaditi varoo šteti. Uspeh ne bo izostal, vaš trud pa bo bogato poplačan.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V MAJU

KAREL MAJCEN

Prišli smo do meseca maja – najlepšega, najbolj opevanega. Narava se prebuja, vse dehti, vse žvrgoli – pozdravljajo nas prekrasne jutranje zarje.

Maja je za čebelarja res veliko dela, vendar, če je v prejšnjih mesecih naredil vse, kar je bilo potrebno, bo v tem mesecu čebelaril brez zapetljajev.

In kaj bomo delali v tem mesecu? Vstavljali bomo satnice v izdelavo, vstavili bomo gradilni satnik. V maju – mesecu rojev, bomo rojenje preprečevali ali pa roje delali – pač po potrebi čebelarja. Širili bomo gnezda, nastavljali medišča, točili polna medišča in sploh delali obilico malih in večjih del, ki se vrstijo v tem mesecu.

V tem mesecu vse cveti, če je vreme ugodno, v panj pritekata cvetni prah in medičina. Zato tudi gradnja satja dobro napreduje. Zdaj lahko satnice vstavljamo že v sredino gnezda, ne pa samo ob gnezdo, kakor je bilo priporočljivo do sedaj, ko so bile temperature še nizke in nismo smeli prekinjati gnezda. Sate s pokrito zalego predstavljamo v medišče, na njihovo mesto

pa vstavljamo satnice ali prazno satje. Znano je, da se pojavi nevarnost rojilnega razpoloženja, če so drugi poleg drugega trije satniki s pokrito zalego. Zaradi koncentracije pokrite zalege se poveča temperatura v plodišču, predvsem pa se podre razmerje med odkrito zalego in dojljami. Dojilje namreč nimajo kam oddajati mlečka, zato pitajo druga drugo in tako ustvarjajo rojilno razpoloženje.

Paziti moramo, da bodo čebele vseh starosti stalno zaposlene s hranjenjem zalege, z gradnjo satja in najstarejše z zunanjim delom.

Zdaj je tudi čas, da vstavimo gradilni satnik. Nekateri ga vdelajo zadaj v okencu, kamor ga vstavijo namesto pitalnika. Sam uporabljam za gradilnik običajni satnik, ki je po dolgem preplovljen z letvico. Tako je v enem satniku dvojno gradbišče – zgoraj eno in v spodnji polovici drugo. Po načinu gradnje v gradilniku ugotavljam tudi razpoloženje družine. Če družina gradi čebelje celice, ne misli na roj; če gradi čebelje celice skupaj s trotoškimi, je strah pred ro-

jem še nepotreben; če gradi samo trotovino, posejano z matičnimi lončki, je nevarnost roja; če pa preneha graditi in so zunanji pogoji ugodni, bo družina vsak čas rojila. Tako imamo na gradilniku celotno sliko družine.

Je pa gradilnik zelo priporočljiv tudi pri zatiranju varooze. Ko je trotovina v gornji polovici gradilnika pokrita, jo izrežemo. Čez deset dni izrežemo spodnjo polovico, če je že pokrita. Tako izrezujemo pokrito trotovino izmenoma vsakih deset dni in s tem uničujemo varoo, ki je je največ prav v trotovski zalegi. Stojšče gradilnika v plošču je drugi sat od stene. Izrezano satje iz gradilnika takoj pretopimo v sončnem topilniku ali v sokovniku.

Če čebele prenehajo z gradnjo, zunanji pogoji zanjo pa so primerni in v gradilniku najdemo tudi začetke matičnikov, ima družina gotovo že zaležene matičnike in bo vsak čas rojila. Odložiti se moramo, ali sprejmemo naravni roj ali pa naredimo umetnega. Kako bomo postopali, sem opisal že v aprilski številki. Če se bomo odločili za naravno rojenje, nam bo pridelek tega leta vsekakor splaval po vodi.

Sedaj je tudi čas za vzrejo matic. Kakor veste, poznamo več načinov vzreje. Lahko uporabimo zrele rojevne matičnike ali jih vzredimo z vzgojo z rezom v loku, s prenašanjem žerk v umetne matičnike. Kot plemenilčke uporabimo dva, tri ali več satarje. Manjši ko bo plemenilec, ceneje bomo prišli do oplemenitene matice. Matic se

namreč na plemenitvi precej izgubi in tako bi imeli z velikimi plemenilniki večje izgube.

Če nameravate v plemenjkih zamenjati stare matice, priporočam, da to storite z oplemenitenimi maticami, ki imajo izleženo svojo generacijo čebel. Take matice so umirjene, ne tekajo nervozno po satju in čebele jo rade sprejmejo. Staro izčrpano matico v plemenjaku odstranimo. Čez nekaj ur, ko začnejo čebele šumeti, ali pa naslednji dan, dodamo matico v matičnici, zaprti s cevko sladkornega testa. Čebele dva dni ližejo testo in matico osvobodijo. Zatem pustimo nekaj dni panj pri miru, nato pa pogledamo, če so jajčeca zaležena. Matice ne iščemo.

Čebelarje bi rad opozoril, da družina maja še vedno lahko odmre zaradi lakote, predvsem če je aprila in maja slabo vreme, tako da ni vnosa hrane, zaloge pa so porabljene. Ker je sedaj poraba hrane velika, bodimo pozorni in jim po potrebi priskočimo na pomoč.

V tretji številki SČ navajam recept za pripravo sladkornega testa z dodatkom cvetnega prahu, ki je napačen. Pravilno je:

- 4 deli sladkorja v prahu,
- 0,1 dela cvetnega prahu in
- 1 del toplega medu.

Spoštovani čebelarji! Končujem z moji skromnimi nasveti za mesec maj. Želim vam dobro čebelarjenje in dobro točenje v maju.

Andreju Petelinu spominsko darilo – sliko v zahvalo za njegovo sedemletno delo na položaju predsednika ZČDS. Tov. Petelin se je zahvalil delegatom za izkazano pozornost.

Po opravljenih volitvah predsednika je volilni odbor sporočil, da je bil z večino glasov (41 : 15) za novega predsednika ZČDS izvoljen Marjan Skok iz Zagorja, in sicer za dobo treh let. Novoizvoljeni predsednik se je zahvalil delegatom za zaupanje in dosedanjemu predsedniku za njegovo delo, obenem pa izrazil svojo odloče-

nost, da bo delal v prid razvoja slovenskega čebelarstva.

Ob koncu lahko ugotovimo, da se nekateri problemi čebelarjev vlečejo že vrsto let in da se le počasi urejajo. Razumevanje družbe za čebelarstvo je nekoliko večje, vendar še vedno daleč od tistega, ki si ga čebelarstvo kot kmetijska panoga zasluži, še posebej, če ga primerjamo s čebelarstvo razvitimi deželami. Le upamo lahko, da bo gospodarska kriza družbo prisilila, da bo spremenila svoj odnos do slovenskega in jugoslovanskega čebelarstva.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JUNIJU

KAREL MAJCEN

Junij je mesec točenja, včasih in ponekod celo edinega. Vendar je tudi pri tem opravilu dobro upoštevati nekaj pravil. Prvič, paziti moramo, da ne točimo premalo zrelega medu. Da je zrel, spoznamo po tem, da je pokrita vsaj tretjina površine sate. Če je pokrito manj, se med v posodi rad skisa, ker vsebuje preveč vode. Če že moramo točiti nezrel med, spravimo posode v toplem prostor in jih prekrijemo z gazo, da lahko odvečna voda izhlapi.

Prav tako ni dobro, če preveč odlašamo s točenjem. Čebele napolnijo vsako prazno

celico z medom in tako matici jemljejo prostor za zaleganje. Zato ne čakajmo, da bo panj napolnjen do zadnje celice. Če iztočimo pravočasno in paša še traja, nam v treh dneh zopet lahko napolnijo medišče. Pazimo, da bo imela matica vedno dovolj prostora za zaleganje jajčec, sicer bomo imeli po obilni paši v panju le peščico čebel. Pri hojevedu medu ali drugi mani ne čakamo, da se začno celice pokrivati, ampak točimo nepokritega, ko so celice polne. Če bi čakali, da bi bile celice pokrite, bi nam med lahko že v satju kristaliziral. Čebelarje posebej opozarjam na čistočo prostora, v katerem točimo in sploh na čistočo posode, točila in vsega ostalega pribora. Prazne sate zvečer vstavimo čebelam nazaj. Želim vam, da bi to prijetno opravilo opravljali čimvečkrat na leto.

Tudi na roje, bodisi umetne ali naravne, ne smemo pozabiti. Zagotovimo jim dovolj hrane in prostora za razvoj. Če smo se odločili za lastno vzrejo matic, bodo te dozele v tem mesecu, zato bo treba pravočasno napraviti toliko umetnih rojev ali prašilčkov, kolikor imamo lepih matičnikov.

Ko naseljujemo nove družinice, lahko jemljemo sate z lepo pokrito zalogo in čebelami na njih iz različnih panjev. Ker to navadno delamo dopoldne, so stare čebele zunaj, mlade pa so mirne in nenapadalne. Zrel matičnjak dodamo čez nekaj ur ali pa naslednje jutro. Take nove družinice morajo imeti tudi primerno zalogo, to je sat ali dva z medom in cvetnim prahom.

Novo oblikovanih družinic ne hranimo s

Če roj škropimo z vodo se usede kar na zemljo.
Foto: J. Mihelič

tekočo hrano, da ne povzročamo ropa. Važno pa je, da jih hranimo, ko je vsaj nekaj paše. V nasprotnem primeru odnesemo mlade družine par kilometrov stran od čebelnjaka, da se oblikujejo. Namesto odvzetih satov plemenjakom vstavimo satnice v izdelavo. Zgradile nam bodo več satnic in imeli bomo bolj zdrave čebele.

Pozorni moramo biti tudi na naravne roje. Roj obrnemo takoj, ko se je umiril, in ga takoj vsadimo na stalno mesto, da imajo čebele dosti gradilnega prostora in zadosti hrane, da lahko dogradijo novi dom. Ob pomanjkanju paše jih moramo krmiti, in to ne prej kot od tretjega dne dalje, da se nam ne izselijo.

Še nekaj besed o čebeljih bradah na proceljih panjev. Kaj čebele tam delajo? Lenarijo! Zakaj lenarijo? Ker nimajo kaj delati! Zakaj nimajo kaj delati? Ker nismo pravočasno iztočili medu in ker jim nismo dali dovolj satnic v izdelavo. Če je panj poln medu in cvetnega prahu, če za gradnjo satja ni najmanjšega prostorčka, čebele lenarijo. Takoj ko jim naredimo prostor, se čebele zopet podajo na iskanje medičine in polena. Seveda pa so brade lahko tudi zaradi drugih razlogov. Čebele imajo zaležene matičnike in čakajo na roj. Ko roj iz-

leti, tudi brade ni več. Tudi večerne in nočne brade so normalne pri močnih plemenjakih. Izletne čebele zaradi vročine v panju čez noč počivajo zunaj na procelju panja. Zjutraj, ko čebele odletijo na pašo, brade izginejo.

Vse to velja tako za AŽ kakor za nakladne panje. Pri nakladnih panjih vstavimo novo naklado, ko se med zasveti na krajnih satih v medišču, kar pomeni, da so srednji sati polni medu. Mediščno naklado dvignemo, prazno, z izdelanimi sati opremljeno naklado pa postavimo na matično rešetko. Na to prazno naklado postavimo ostale, že delno polne mediščne naklade.

Če ne pridelujemo sortnega medu in imamo dovolj naklad, lahko v medišču zberemo celoletni pridelek in točimo šele ob koncu zadnje paše. Če pa želimo sortni med, moramo odtočiti vsakega posebej.

Ker imamo pri nakladnih panjih v času paše plodišče v eni nakladi, naveznemo po točenju nanj še eno iztočeno naklado, nanjo matično rešetko in na rešetko mediščno naklado. Čebele bodo dodano naklado v plodišču takoj očistile in matica ga bo zaleгла. Tako se bo družina dalje razvijala v dveh nakladah.

Bolezni čebel

HUDA GNILOBA ČEBELJE ZALEGE

MARIJA KUZMIČKI – PAVALIČ

Huda gniloba čebelje zalege je počasna in progresivna bolezen pokrite čebelje zalege. Dolgo sta že znani dve vrsti bolezni čebelje zalege: blaga in ozdravljiva oblika nepokrite zalege ali evropska gniloba čebelje zalege ter težka in neozdravljiva bolezen pokrite zalege ali huda – ameriška gniloba čebelje zalege. Zadnja je prisotna v skoraj vseh državah, kjer gojijo čebele. Bolezen je zelo zakrknjena in jo je zaradi odpornosti povzročitelja težko zatreti, nasploh pa velja za najhujšo bolezen čebelje zalege.

Povzročitelj bolezni je *Bacillus larvae*, bakterija paličaste oblike. Ko prodre skozi steno črevesa čebelje ličinke, se zelo hitro razmnožuje, zato ličinka odmre. V odmrli

ličinki nastanejo za bakterijo neugodni pogoji za nadaljnji razvoj, zato se pretvori v spore, ki so zelo odporne in ne odmrejo zlahka. Na čebelarskem priboru ali satju lahko spore živijo tudi več kot 35 let (Hornitzky, 1986). V panju okužene čebelje družine so spore v medu, propolisu in pelodu. V medu npr. spore živijo pri 100 °C več kot dve uri, v raztopljenem vosku pa odmrejo pri temperaturi 120 °C šele po dvajsetih minutah (Čerimagić in sodelavci, 1981). Te in še nekatere druge bolezenske bakterije so lahko prisotne v panju, ne da bi se hkrati pojavili tudi znaki bolezni, to pa je bil tudi eden glavnih razlogov za to, da te čebelje bolezni težko zatiramo (Hornitzky, 1988).

	OŠ Bakovci	49 točk
19.	OŠ Bogdan Tušek	48 točk
20.–22.	OŠ Ribnica na Pohorju	45 točk
	OŠ Ivan Novak-Očka, Ljubljana	45 točk
	OŠ Vladko Majhen, Zg. Ščavnica	45 točk
23.–24.	OŠ Dušan Flis, Hoče	44 točk
	OŠ Janko Glazer, Ruše	44 točk
25.	OŠ Bratov Štrafela, Markovci	43 točk
26.	OŠ Mislinje	42 točk
27.	OŠ Trebnje	41 točk
28.–29.	OŠ Malečnik	40 točk
	OŠ 25. maj, Kapela	40 točk
30.	OŠ Primož Trubar, Velike Lašče	39 točk
31.	OŠ Franjo Vrunč, Slovenj Gradec	38 točk
32.–33.	OŠ Katje Rupena	37 točk
	OŠ Velika Nedelja	37 točk
34.	OŠ Sp. Polskava	35 točk
35.–36.	OŠ Jože Kerenčič, G. Radgona	34 točk
	OŠ 17. oktober, Beltinci	34 točk
37.–39.	Škerel-Sojer	33 točk
	OŠ Središče	33 točk
	OŠ Antona Aškerca, Rimske Toplice	33 točk
40.	OŠ Pohorski odred	29 točk
41.	OŠ D. Lugič, Lendava	20 točk
42.	OŠ Bratstvo in enotnost, Prosenjakovci	18 točk
43.	OŠ Kobilje	12 točk

III. NIŽJA SKUPINA

1.	OŠ Janko Padežnik, Maribor	35 točk
2.	OŠ I. pohorske čete Ribnica na Pohorju	34 točk
3.–5.	OŠ Leskovec pri Krškem	33 točk
	OŠ Padlih prvoborcev, Žiri	33 točk
	OŠ Miha Pintar Toledo	33 točk
6.	OŠ Rada Iršiča, Mislinja	32 točk
7.–9.	OŠ II. grupe Odredov, Mozirje	31 točk

	OŠ Bogdan Tušek, Miklavž	31 točk
	OŠ Dušan Flis, Hoče	31 točk
10.–13.	OŠ Ivan Novak-Očka, Ljubljana	30 točk
	OŠ Kerenčičevih, Pesnica	30 točk
	OŠ Sp. Polskava	30 točk
	OŠ Franja Goloba, Prevalje	30 točk
14.–16.	OŠ Jurij Dalmatin, Krško	28 točk
	OŠ Karel Destovnik Kajuh, Šoštanj	28 točk
	OŠ Bratov Štrafela, Markovci	28 točk
17.–19.	OŠ Gustav Šilih, podr. Šentilj	27 točk
	OŠ 25. maj, Kapelski vrh	27 točk
	OŠ Primož Trubar, Velike Lašče	27 točk
20.–23.	OŠ Horjul	26 točk
	OŠ Malečnik	26 točk
	OŠ ZDO Mirna	26 točk
	OŠ Paka	26 točk
24.–26.	OŠ dr. Anice Rotdajč, Grad	25 točk
	OŠ Ivan Spolenak, Ptuj (B)	25 točk
	OŠ Stane Žagar, Kranj	25 točk
27.	OŠ Vladko Majhen, Zg. Ščavnica	25 točk
28.	OŠ Bakovci	23 točk
29.–30.	OŠ Jože Kerenčič, Gornja Radgona	22 točk
	OŠ Ivana Nemca-Vojka, Radenci	22 točk
31.	OŠ Dornava	20 točk
32.	OŠ Branko Bernot-Aljaž, Križevci pri Ljutomeru	19 točk
33.	Janko Glazer, Ruše	19 točk
34.	Joško Talanyi – Janez, Dobrovnik	18 točk
35.–37.	OŠ Šercerjeve brigade	17 točk
	OŠ Štefan Kuhar Bojan, Puconci	17 točk
	OŠ Drago Lugič, Lendava	17 točk
38.	OŠ Primož Trubar, Laško	15 točk
39.	OŠ Bratstvo in enotnost, Prosenjakovci	7 točk
40.	OŠ Primoža Trubarja, Vrh nad Laškim	3 točke

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JULIJU IN AVGUSTU

KAREL MAJCEN

Bliža se konec čebelarskega leta. Kres smo preživeli in dnevi bodo vse krajši. Vendar so za čebelarja tudi v tem mesecu važna opravila, ki jih mora opraviti.

Odcvetel je kostanj. Počakamo nekaj dni, da se čebele umirijo, in med iztočimo. Če v okolici nimamo jesenskih paš ali čebel ne mislimo prepeljati nanjo, je zdaj

zadnji čas, da napravimo rezervne družine. Sam napravim rezervno družino v medišču vsakega AŽ. Postopam pa takole: sate iz medišča zložim na kozico in pokrijem matično rešetko s pločevino, ki jo potisnem pod nosilne palice. Nato v plodišču poiščem sat z matico in ga dam na stran. Iz plodišča v medišče prestavim dva ali tri

Močne družine so veselje čebelarja, pravi vzrejevalec Pokorni.

sate s pokrito zalego in čebelami. Prejšnje sate preložim iz kozice nazaj v medišče in ga zaprem. V plodišče zložim sat z matico in dva ali tri prazne sate, ki so mi ostali iz medišča. Naslednji dan dodam sprašeno matico, priprto v matičnici. Ker je žrelo v medišču odprto skozi vse leto, poteka skozenj stalen promet. Če paše ni, dodam pitalnik kaše. Rezervne družine pridejo spomladi zelo prav za nadomestitev prek zime odmrlih družin ali za okrepitev plemenjakov spomladi. Če jih ne porabim, jih spomladi združim z ošnovno družino in pustim boljšo matico.

Nekateri čebelarji, ki sicer ne prevažajo čebel, se v tem mesecu pogosto odločijo za prevoz, če kje v njihovi bližini zamedijo hoja. Tudi bi bila velika škoda, če se ne bi potrudili in pobrali tega najzlahtnejšega medu. Tudi mali čebelarji so se znašli in so si omislili male prikolicke kot priklopnike za osebne avtomobile. Nanje naložijo 10–12 in tudi več AŽ panjev. Kljub temu da med nima nikakršne cene, se moramo potruditi in čebelam omogočiti, da poberejo ta enkratni dar narave. Manjše število panjev lahko zelo enostavno prevažamo tudi z navadno prikolicco, tako da panje kar na stojišču zložimo na podstavek, jih ovijemo s polivinilom in napravimo nadstrešek. Panji

so tako zaščiteni od vseh strani. Stroški, ki smo jih imeli, pa skoraj niso omembe vredni. Seveda si ne smemo pozabiti priskrbeti potrebna veterinarska spričevala. Dogovoriti se moramo tudi s področno čebelar-sko družino, da nam pomaga poiskati primeren prostor in se pogovoriti z lastnikom zemljišča. Dogovoriti se moramo tudi o odškodnini za stojišče, bodisi v medu ali denarju. Navadno je v medu. Ne bodimo skopil

Kakor sem omenil že v zadnji številki SČ, pri hojevem medu ne čakamo, da so celice pokrite, ampak točimo takoj, ko se začno celice polniti proti vrhu. Prihranimo si veliko dela z odpiranjem celic, poleg tega pa moramo prehiteti morebitno strjevanje medu v celicah. Če bi se nam to zgodilo, nimamo pa rezervnega satja, je za to sezono paša za naše čebelice končana. Zato bodimo pravočasni.

Za čebelarjenje v naslednjem letu je tudi zelo važno, da ocenimo matice in slabe zamenjamo z novimi, bodisi iz lastne vzreje ali pa jih kupimo pri vzrejevalcu. Prav tako moramo pregledati vse izrojence, če so se njihove mlade matice po sreči oplemenitile in če v redu zalegajo. Sploh moramo biti v tem času pozorni na matico, ker je zdaj čas, ko se najraje pojavljajo trotovc.

Ker sem že pri trotovcih, še par besed o tem, kako jih saniramo. Če je družina slaba, je najbolje, da jo ometemo za čebelnjak in panj zapremo. Če pa je trotovska družina še primerne jakosti, ji pa dodamo matico. Postopamo takole: Vse čebele iz satov in panjev ometemo za čebelnjak. Panj postavimo na staro mesto in žrelo zapremo. V celoti ga znotraj poškrbimo z medeno vodo, prav tako satje. Zadaj na satje spustimo sprašeno matico, okence in panj pa zapremo. Nato žrelo odpremo za eno čebelo. Čebele se počasi splazijo v panj in družina navadno začne normalno delati. Čez en teden jo pregledamo.

Predvsem pa bodimo pozorni, da bodo čebele imele od konca julija do konca avgusta stalen dotok hrane, bodisi z naravne paše ali iz pitalnika. Če pa paše ni, je dobra tudi kaša ali suh sladkor v globokih pitalnikih, na vrhu pa žlica ali dve medu, da sladkor primejo. Zaradi takega dražilnega krmjenja bodo matice obilo zalegale in ustvarjale novi rod za zimsko in naslenje pomladansko obdobje.

Vsa opravila, ki veljajo za julij, veljajo v glavnem tudi za avgust.

Prvo važno opravilo v avgustu je ureditev gnezda. Pri tem mislim predvsem na razporeditev starega in mladega, v tem letu zgrajenega satja. Paziti moramo, da pride v središče gnezda lepo satje s čebeljimi celicami. Satje ne sme biti prestaro, in če je letošnje, mora biti vsaj nekajkrat zaleženo, da ni prehladno. Tako satje matica rada zalega.

Najkasneje 10. avgusta začnemo dražilno krmiti, če v našem čebelarstvu okoliš ni paše. Če imamo čebele daleč od doma, krmimo s trdo klajo, to je s suhim sladkorjem ali sladkorno medeno kašo. Če pa imamo čebele doma, jih lahko krmimo tudi s sladkorno raztopino. Raztopino delamo v razmerju 1 : 1, to se pravi: 1 kg sladkorja in 1 liter vode. Sam pa raztopini vedno dodam še kavno žličko vitamina C na 10 l raztopine. Krmiti moramo najmanj 14 dni, vsak dan po pol litra. Sam krmim vedno od 10. do 30. avgusta. Po tem datumu pregledam družine in določim primanjkljaj zimske zaloge. Ponavadi je ne manjka veliko, ker so čebele vskladiščile že del dražilne klaje. Po pregledu družin takoj dokrmim zimsko zalogo, in sicer toliko, da pride 1 kg zimske zaloge na sat, to je približno 10 kg na družino. Dodajanje zimske zaloge spada sicer že v septembrska opravila, vendar bolje prej kot pozneje. Klajo polagamo zvečer.

Če sem priporočal spomladansko dražilno krmljenje, moram poudariti, da je jesensko nujno. Od jesenskega dražilnega kr-

mljenja sta odvisna moč in kakovost družine. Zaradi jesenskega dražilnega krmljenja bomo imeli veliko mladih neizčrpanih čebel, ki bodo lahko kljubovale zimi in bodo naslednjo pomlad razvile močne družine.

Mesec avgust je zelo nevaren tudi za ropanje. Zato v tem času ne brskajmo veliko po panjih, če pa že moramo, opravimo to delo zjutraj ali zvečer. Ob morebitnem pojavu ropa pa si pomagamo z benzaldehidom. Z njim namažemo brade in rop v trenutku preneha. Zaenkrat menim, da je to najboljše sredstvo proti ropu. Seveda ima vsak čebelar svoje uspešne in neuspešne prijeme. Zelo važno je, da vse družine v čebelnjaku krmimo ob istem času.

Če imamo na panjih velika žrela, je sedaj čas, da jih zožimo in sicer na višino 8 mm in dolžino 10–12 cm. Višina 8 mm je pomembna zato, da v panj ne morejo miši. Primerni so tudi pločevinasti zapiraki za žrela, s katerimi je problem najboljše rešen.

Še vedno se lahko pojavi brezmatičnost. Matici se lahko pripeti marsikaj: ali jo čebelar pri pregledu stisne, ali pa zaradi bolezní ali kakšnih drugih vzrokov odmre. Bodimo pozorni in tako družino takoj uredimo.

Avgust je tudi zelo važen mesec za boj proti varoozi. Če proti temu škodljivcu ne bomo ukrepali zdaj, lahko pozno jeseni pričakujemo padce družin. Kako se bomo borili proti varoozi, ne bom razlagal, ker je postopkov več, poleg tega pa imajo čebelarji različna zdravilna sredstva. Še enkrat pa poudarjam, ne pozabite na varozol!

KAKO ČEBELARIJO NA ŠVEDSKEM

FRANC ŠIVIC

V letošnjem maju sem bil ponovno v Skandinaviji, tokrat na Švedskem. Morda se nekateri bralci še spominjajo mojega lanskega potopisa, ko sem predstavil čebelarjenje na Norveškem. Čeprav sta ti dve deželi sosedí in imata marsikaj skupnega, pa sem, vsaj kar zadeva čebelarstvo, odkril med njima znatne razlike, ki bodo gotovo zanimive tudi za ostale slovenske čebelarje.

Nekaj dni sem preživel v mestecu Vargarda, znanem po festivalih naravoslovnih

filmov, kjer sem se ob neki slovesni večerji seznanil z mestnim županom Rolfom Svenssonom. Omenil sem mu, da sem čebelar in da bi rad izkoristil prosto nedeljo za obisk kakšnega večjega čebelarstva. Takoj me je bil pripravljen osebno peljati k svojemu prijatelju Olleju Ekmanu, predsedniku čebelarskega društva in enemu od najbolj vnetih ter razgledanih čebelarjev v regiji.

G. Ekmana sva našla na enem od njegovih stojišč, kjer sem naštel okrog trideset

Pogled na del razstavljenih predmetov v muzeju

venskem v fotografiji in sliki, kar pomeni začetek načrtnega dokumentiranja predvsem zanimivejših starejših čebelnjakov, ki kot svojevrsten in izvirni tip gospodarskega posloja pri nas zaslužijo vso pozornost.

30. obletnica Čebelarkega muzeja je priložnost, da ponovno spomnimo na – zaenkrat – edini tovrstni muzej pri nas in enega zanimivejših v Evropi. Še vedno je v ta namen primerno Bukovčevo povabilo v Slovenskem čebelarju iz l. 1929: »...Prišel je čas, da začnemo zbirati predmete, ki so vredni, da jih ohranimo. Naše narodno čebelarstvo je bilo v vsakem pogledu izvirno, resnično narodno... Vso pozornost moramo posvetiti zbiranju panjskih končnic. V njih tiči lep kos zgodovine kmečke slikarske umetnosti. Iz slik je mogoče posneti način življenja slovenskega kmeta v preteklih stoletjih ter njegovo udejstvovanje in čustovanja. V muzejsko zbirko spadajo tudi razni panji, ki so v njih čebelarili slovenski čebelarji... Po starih čebelnjakih je še mnogo

zanimivega starega orodja... Posebno skupino bo tvorilo orodje iz novejših dobe, kajti muzej naj ne bo samo zbirka starih predmetov... Oddelek za književnost naj zbere vso našo čebelarsko književnost (knjige, rokopise, stare listine, fotografske posnetke čebelnjakov...) Predmeti, ki so v zvezi z življenjem in z delom naših znamenitih čebelarjev...«

Spodbuditi velja tudi zbiralce, ki imajo v svoji zbirki originalne panjske končnice, modelčke za mali kruhek in voščene figure ipd., da ponudijo svojo zbirko v odkup muzeju ali pa vsaj nudijo možnost dokumentiranja.

Naloga muzeja, določena tudi z zakonom, je torej zbiranje, preučevanje, varovanje in posredovanje kulturne dediščine. Nič manj pomembna ni vzgojno-izobraževalna naloga, h kateri zavezuje okrog 14000 obiskovalcev, kolikor si jih vsako leto ogleda Čebelarški muzej.

Ida Gnilšak

ČEBELARJEVA DELA V SEPTEMBRU

KAREL MAJCEN, VOJNIK

Septembra opravljamo pri čebelah zadnja dela. Družine smo uredili že avgusta. Če ni bilo paše, smo dražilno krmili. Zato je matica zaleгла velike površine, odslej pa bo zalege vedno manj. Konec oktobra ali v začetku novembra bo matica popolnoma prenehala z zaleganjem.

Do 15. septembra moramo družinam zagotoviti tudi dovolj zimske zaloge. Če smo jih avgusta dražilno krmili z večjimi količina-

mi, se je okrog gnezda že nabrala zimska zaloga. Če v začetku septembra ocenimo, da je ta premajhna, jo takoj dopolnimo s sladkorno raztopino. Dokrmimo toliko, da imajo približno 1 kg na sat. Ko smo opravili ta dela, pustimo čebele pri miru. Čebele si že od julija dalje mašijo s propolisom vsako režo v panju. Sedaj jih še ne pazimo. To bomo storili, ko bo začelo zmrzovati.

Posebno skrb posvetimo iztočenemu

medu. Med se je že izčistil. Drobir, ki je priplaval na površino, skrbno posnamemo. Skrbeti moramo za higiensko in lepo posodo, ker bi bila velika škoda, da bi čebelar pokvaril med – ta žlahtni dar narave – z neprimerno embalažo. Če ga prodajamo na drobno, poskrbimo za lepe steklene kozarce z okusnim pokrovom in po možnosti z lepo nalepko. Čim lepša bo embalaža, tem lažje in po višji ceni ga bomo prodali. Kupca vedno privlači videz. Kupcu povejmo, da vsak naravni med kristalizira in da ga zopet lahko utekočinimo, če ga segrevamo v vodi do 50° C. Do te temperature se kakovost medu ne spreminja, če pa ga ne porabimo, po določenem času zopet kristalizira. Seveda pa vsa skrb okoli pakiranja in strank odpade, če med prodamo na veliko. Ne dosežemo sicer tako ugodne cene kakor pri prodaji na drobno, je pa denar skupaj, kar je tudi nekaj vredno.

Tudi propaganda o koristnosti in zdravilnih učinkih medu ne bi smela biti zadnja skrb niti čebelarja niti čebelarске organizacije, pa naj bo to čebelarska družina ali občinska oz. republiška zveza.

Prodajo bi znatno povečal en sam list papirja, na katerem bi bili opisani zdravilni učinki medu, način ravnanja z njim in napotki za uporabo. List bi čebelar priložil stranki, ki bi kupila med.

Pitalnik z okencem za kontrolo nivoja razstopine olajša delo čebelarju. (Lado Šušteršič – Medvode). Foto: J. Mihelič

Tudi na odvečno satje ne pozabimo. Shranimo ga v dobro zaprtih omarah ali v kakšni drugi dobro zaprti posodi. Od časa do časa, to se pravi vsakih 14 dni, ga zažveplajmo, da ga bomo obvarovali pred veččami. To delajmo, dokler se vreme ne ohladi in dejavnost večč preneha.

Kakor sem že omenil, čebele pustimo lepo pri miru. Pripravljajo se na težko obdobje. Če smo vse opravili, kot je treba, bomo tudi čebelarji z mirno vestjo pričakovali pomlad.

KRIZNI ŠTAB ZA ZDRAVLJENJE ČEBEL PROTI VAROOZI MARJAN SKOK

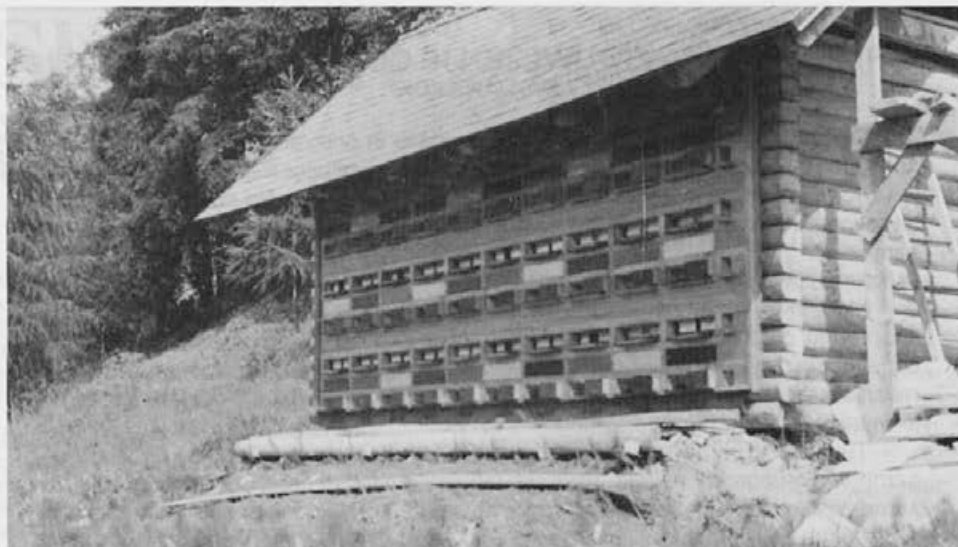
Na pobudo ZČDS smo se 31. maja sestali predstavniki Republiškega komiteja za kmetijstvo, republiške veterinarske uprave, Kmetijskega inštituta Slovenije ter ZČDS in po analizi dejanskega zdravstvenega stanja čebel, ustanovili republiški krizni štab za zdravljenje čebel proti varoozi. Krizni štab bo organiziral in vodil hkratno zdravljenje vseh čebel na območju naše republike.

Pot do tega koraka je bila dolga in težka, za mnoge čebelarje prepozna. ZČDS se je s svojim predsednikom tov. Petelinom in komisijo za zdravstveno varstvo čebel skupaj z vsemi čebelarji borila za učinkovito zdravlilo. Tudi v našem glasilu »Slovenski čebelar« sta varooza in njeno zatiranje že

nekaj let glavna tema. Prva številka našega glasila, ki smo jo v celoti posvetili varoozi, je bila izdana že pred prvo uradno znanambo prisotnosti varooze pri nas. Tako smo mislili, da smo nanjo pripravljeni, v resnici pa je bilo popolnoma drugače.

Glede zdravil še sedaj vlada velik nered, čebelarji pa si pomagajo kakor vedo in znajo, zato so tudi rezultati zdravljenja različni. Eni so zgubili vse čebele, drugi baje (po njihovem zatrevanju) niti ene, čeprav so bile izgube družin povprečno zelo velike.

Šele v zadnjem času se je stanje v čebelarstvu nekoliko popravilo, in to z uporabo zdravil na bazi fluvalinata. O tem zdravlilu ne bomo veliko govorili, ker je bilo

Čebelnjak Zvonka Koplana iz Dovjega pri Mojstrani

ČEBELARJEVA OPRAVILA V OKTOBRU

KAREL MAJCEN, VOJNIK

Čebelarjevo delo okrog čebel je končano. Zdaj opazujemo čebele le še na bradi. Posebno moramo biti pozorni na tihi rop, velikega tako ni težko opaziti. Če smo po končani paši zrelo zožili tako, da je le-to lahko stalno pod nadzorom, tudi tega ne bo.

Tudi čebelnjaku posvetimo malo pozornosti. Pospravimo in uredimo notranjost. Če je potreben popravila, je zdaj primeren čas za taka dela. Mogoče ga je potrebno pobarvati, tako da bo našemu vrtu in tudi kraju ter pokrajini v okras. Zelo žalosten je pogled na čebelnjak, ki je tudi ropotarnica. In na koncu, ko smo znotraj in zunaj čebelnjaka vse uredili, nastavimo še strup proti mišim. Najboljša so zastrupljena žitna zrna, ki jih nastavimo na takšno mesto, da do njih ne pridejo ptice.

Tudi na satje ne pozabimo. Preberimo ga – kar je še uporabnega skupaj, kar je za topljenje, pa skupaj. Čuvajmo ga pred večščami. Nekateri ga pustijo kar v medišču, da čebele pazijo nanj, kar je tudi dobro.

Ker so tako opravila okrog čebel ponehala, se čebelar lahko posveti drugim delom v zvezi s čebelami. Tako delo je kuhanje voščin. Kako jaz to delam, sem pisal že v

spomladanski številki. Tudi priprava na naslednje leto ne bo prezgodnja. Predvsem pa bi vas rad seznanil s pripravo prvovrstne medice.

Medica je stara pijača, ki so jo delala že stara slovanska in germanska plemena. Nekje sem bral, da je bila medica izvozni artikel starih Slovanov. Tudi naš znani pisatelj Franc Saleški Finžgar v svojem romanu »Pod svobodnim soncem« piše o medicu, ki so jo pili stari Slovani. Torej je ta zlahtna pijača zelo stara, verjetno par tisočletij. Nekdaj so pri nas veliko delali medico, ko so čebelarili še v kranjičih in koših. Danes čebelarimo s premičnim satjem in uporabljamo točilo za pridobivanje medu iz satja, zato je priprava medice precej tonila v pozabo. Sam sem veliko medu porabil za medico, pa se mi sprva nobena ni posrečila. Šele naključje mi je pokazalo pravo pot. Medico delam vedno šele marca, in sicer zato, ker nimam kleti, ki bi imela celo zimo primerno temperaturo, da bi medica lahko vrela. Ta namreč vre 6 mesecev pri temperaturi najmanj 15 °C. Od marca naprej, ko naredim medico, pa so temperature dovolj visoke, da omogočijo vrenje.

Ropanje čebel lahko jeseni povzroči veliko škodo čebelarju

Pa preidimo k pripravi. Ko poleti jemljem med in naletim na star črn sat, ki je meden, v njem pa je še kaj cvetnega prahu, ga shranim za medico. Sam med namreč ne da dobre pijače. Ko imam tako zadostno količino starih medenih satov, začnem z delom. V plastični čeber, prostornine 120 litrov, zrežem sat za satom. Vsak sat razlozim na čim manjše kose. Tako uporabim okrog 25 satov, če je v vsakem okoli 1 kg medu. Če pa ga je več, uporabim manj satov. Na tako zdrobljeno satje nalijem vodo, segreto na 80–90 °C, in to okrog 80 l. Vse s kuhalnico dobro premešam in pustim, da se ohladi na temperaturo rok. Ko me v roke ne peče več, vse premečkam, tako da gredo vse celice narazen, morebiti kristaliziran med in cvetni prah pa zlužim. Nato vse voščine iz čebra (npr. medeni pokrovc in drugo satje, namenjeno za pretopitev) prekuham v vosek in črno vodo, ki jo dobim pri topljenju voščin, zlijem v čeber k medeni vodi. Zaradi črne vode, ki odteče pri topljenju voska, dobi medica lepo barvo in okus, saj je v njej mnogo propolisa in raznih dišav. Vse delo traja približno dva dni. Po dveh dneh v čeburu izmerim količino sladkorja v vodi. Merim s tehtnico, kakršno uporabljajo vinogradniki za določanje sladkorja v moštu. To je »Klosterneurger – merilo za mošt Babon T 15 °C«. Tehtnica mora pokazati od 24–30 °. Če želimo bolj pitno medico, mora

tehtnica pokazati 24, za polno in težjo pa 30 °. Če nam tehtnica pokaže manj od zaželenih vrednosti, dodamo med, če pa preveč, dodamo prekuhano vodo. Tako pripravljeno svežo medico pretočim v sod. V njem prej ne sme biti sadjevec, ker nam bo v tem primeru medica ciknila. Medico shranimo v popolnoma čist sod. Najboljši je pač nov sod, ki ga namenimo samo za medico. Sod lahko napolnimo skoraj do vrha, ker medica ne vre tako burno kakor mošt, ampak mirno in komaj slišno. V tako napolnjeni sod stresem zavitek vrečka, to je odbranih vinskih kvasnic. Medica začne čez nekaj dni vreti. Ker vre zelo narahlo, ni potrebna vrelna kapa, ampak sod pokrijemo z veho. Medica vre 6 mesecev. Po končanem vretju jo pustimo še 4 mesece, da se očisti, nato pa jo pretočimo v čeber, sod umijemo in medico stočimo nazaj v sod. Čez dva meseca se medica očisti do kristalne čistosti. Medica se v sodu ne pokvari, pa naj jo bo malo ali veliko. Bolj je stara, boljša je. Zdaj jo tudi lahko vstekle-ničimo, priskrbimo si še lepe nalepke in dobili smo odličen prodajni artikel ali pijačo za pogostitev svojih prijateljev.

Še to naj omenim, da lahko kupimo tehtnico za mošt v drogeriji ali kmetijski zadrugi za majhen denar. Prav tako tudi »vrelko«.

Želim vam mnogo prijetnih trenutkov ob dobri medicini.

bakreno ponev, bijejo po njej s paličko ali žvižgajo; čebele se na drevesu ali grmu družijo v okroglo kepo. Tedaj vzamejo štiriglato iz desk zbito škrinjjo ali pa štor, ki ga je gnitje lesa izvotlilo. Škrinjjo malo z medom namežejo, zabijejo pokrov in tudi tega zgoraj pri luknjici nekoliko z medom prevlečejo. Čebele zlezejo potem same od sebe skozi luknjico v panj, ki ga nato postavijo v čebelnjak k drugim panjem. Često roji panj dvakrat, trikrat, da, celo štirikrat mlade. Jeseni po sv. Mihelu (v začetku oktobra) vzamejo med. Dveletne in triletnje panje pa odpro in zmečkajo med in čebele ...»

Kako razširjeno je bilo tedaj v kranjski deželi čebelarjenje, kaže podatek, da med

na veliko pošiljajo v tuje dežele; samo v Solnograd (na Tirolskem) da ga gre vsako leto mnogo tisoč stotov, doma pa je skoraj brez vrednosti; funt medu (pol kg) je stal 2 krajcarja ali pa še manj. Zato ga pa veliko porabijo za slaščice in medice, ki da jo veliko pridobijo in je zelo razširjena ter priljubljena pijača.

V Valvazorjevih risbah mest, trgov, gradov in samostanov pa ne bomo nikjer videli čebelnjaka – niti v obzidju gradov ali samostanov. Edina izjema je risba gradu Seneckh na Igu pri Ljubljani, na kateri je med grajskim poslopjem lepo viden tudi čebelnjak, po čemer lahko sklepamo, da so čebelarili v čebelnjakih, podobnih današnjim lesenim čebelnjakom po vrtovih.

ČEBELARJEVA DELA V NOVEMBRU

KAREL MAJCEN

Novembra so dnevi že kratki in hladnejši. Zalega je v panju že ponehala. Čebele so se stisnile v gručo. Če so dnevi sončni in če ni preveč mrzlo, čebele tu in tam še prinašajo cvetni prah. Že zdaj pa porabijo zelo malo hrane, saj, kot rečeno, nimajo zalege. Novembra pa tudi še ni hudega mraza, tako da ni potrebe po velikem za-

uživanju hrane. Čebelnjak večkrat obiščimo in pogledamo, če je vse v redu.

V delavnici popravljamo pribor in se tako pripravljamo na novo sezono.

Napravimo načrt za naslednjo sezono.

Beremo strokovno literaturo in se izobražujemo.

Obiskujemo strokovne sestanke in predavanja.

Po panjih zdaj ne brskajmo, kajti vsako odpiranje in morebitno premikanje satov povzroči vznemirjenje čebel. Čebele padajo na podnico, in če je dovolj hladno, tam otpnejo in odmrejo. Zaradi tega lahko družina precej oslabi. Sploh se moramo navediti, da stanje v panju ocenjujemo po stanju na bradi.

Včasih so zimski meseci topli in sončni pa tudi snega ni veliko. Ob takem vremenu začnejo matice zgodaj zalegati. Potrdilo za tako sklepanje je vnos cvetnega prahu, ki ga čebele naberejo kdo ve kje. Povsod še ležijo zaplate snega, čebele pa prinašajo koške prahu. Poraja se novo življenje.

Kadar obiščemo čebelnjak po močnem sneženju, bomo na bradi videli veliko snega, tako da so žrela zasnežena. To ni nič hudega, če je družina količkaj močna. Topla sapa, ki veje iz notranjosti panja, sneg sproti topi. Sploh pa pri zimskem mirovanju čebele porabijo zelo malo kisika in tako nekaj časa zadelano žrelo ne škoduje.

Pri nakladnih panjih zelo priporočamo malo odprto zgornje žrelo, kar bi ob more-

Pisec mesečnih opravil je tudi vzrejevalec matic.

bitnem zaprtju spodnjega žrela, če zbolimo ali zaradi česarkoli ne moremo do čebelnjaka, preprečilo katastrofo. Tudi če zapa-
de toliko snega, da se panji ne vidijo iz nje-
ga, ni nič hudega. Sneg je zelo dober izolator
toplote in čebele bodo pod njim odlično
zimovale.

Kakor sem že omenil, imajo čebele ob
toplih zimskih dneh zalego včasih že ob
novem letu, drugič pa šele marca. Ni do-
bro, če so zime tople, prav tako ni dobro, če
so predolge in premrzle. Če so tople, ma-
tica zaleže večje površine, kot jo družina
lahko ogreva, in ko pritisne mraz, zalega

odmre. Tudi takšne zime, v katerih se če-
bele ne morejo spreleteti in otresti več ka-
kor 100 dni, niso ugodne.

Že večkrat sem omenil, da je zima čas
priprave na novo sezono. Zato najprej na-
redimo načrt, kako bomo čebelarji v pri-
hodnji sezoni. Temu primerno se pripravi-
mo tudi sedaj. Začetnikom svetujem, naj si
poiščejo dobrega mentorja, da jih bo vodil
in svetoval v njihovi vajeniški dobi. Čebe-
larji začetniki so polni inovacijskih zamisli,
ki pa se v praksi največkrat izkažejo za
neuporabne. Zato bo dober nasvet izkuše-
nega čebelarja prišel še kako prav.

MED ČEBELARJI V DEŽELI NOSTRADAMUSA

FRANC ŠIVIC

Na povabilo prijateljev in sorodnikov
smo z družino preživeli letošnji dopust v
južni Franciji. Velika vročina in suša sta pri-
vabila na Azurno obalo nepregledne mno-
žice domačih in tujih turistov, tako da so
bila mondana letovišča Monte Carlo, Nica,
Cannes in San Tropez kakor velika mrav-
ljišča. Naši otroci in boljše polovice so uži-
vali v vrvenju ob Sredozemskem morju,
midva s vsakom Julijem, ki živi v Franciji že
trideset let, pa sva se koprneče ozirala pro-
ti goram in gozdovom, ki sva jih opazovala
v daljavi. In ko naposled nisva mogla več
zdržati, sva se nekako opravičila svojim
najbližjim, sedla v avto in se odpravila na
več stokilometrsko popotovanje po Južni
Franciji.

Namenila sva se proti zahodu; najin po-
glavitni namen je bil spoznati deželo, njene

naravne in kulturne znamenitosti, zlasti pa
navsezadnje stike s čebelarji in zvedeti kaj no-
vega. Moram povedati, da nama je to v
polni meri tudi uspelo.

Da članek ne bo preobširen, bom opisal
le dve srečanju, ki sta mi dali obilo informa-
cij o nekaterih vidikih francoskega čebe-
larstva. G. Albert Bibal je profesor špan-
ščine na katoliški gimnaziji v mestecu Ro-
dez, in obenem tajnik lokalne čebelarske
organizacije. Ima 48 čebeljih družin, od
katerih je dvanajst prijavljenih na njegovo
ime, preostanek pa na oba sina in na ženo,
kajti čebelarstva do 12 panjev niso obdav-
čena. Letno pridela okoli tona medu, ki ga
delno proda na drobno po 30 do 35 fran-
kov za kilogram, ostalo pa trgovcem po
grosistični ceni 20 frankov. Med oljne re-
pice in sončnice ni kaj prida cenjen, zato je

*Poklicni čebelar Bernard
Fernandez s svojo družino
ob velikanskem sončnem
topilniku.*

ČEBELARJEVA DELA V DECEMBRU

KAREL MAJCEN

Mesec december je mesec zaključkov. Tudi jaz zaključujem svoje pisanje o mesečnih navodilih in odstopam prostor novemu piscu. Zato želim v zadnjem članku opisati nekaj drobnih stvari, ki koristijo tako začetniku kot staremu čebelarju.

Pri delu s čebelami ne uporabljam nobenih rokavic. Zavijam rokave, v dlan kanem tri kapljice olja iz nageljnovih žbic in si namažem razgaljene roke. Čebele to olje zelo pomirja in redko me katera piči. Olje sicer dobimo v lekarni. Porabimo ga okoli 15 ml na leto, to pa je zelo poceni.

Pri delu s čebelami uporabljam preprost kadilnik. Že iz slike št. 1 je razvidno, da uporabljam za to najmanjši razpršilec. Razpršilec popolnoma izpraznim, da ni pod pritiskom, in odstranim zgornji plastični del. Zoženi del odrežem, tako da dobim enakomeren tulec z dnom, visokim 12 do 14 cm. Tik nad dnom navrtamo okrog po obodu eno vrsto luknjic, premera 6–7 mm. Iz poljeklene žice, debeline 2 mm, naredimo objemko s kljukico, tako da lahko kadilnik tudi obesimo na obod nakladnih ali AŽ panjev, kjer lahko tudi stoj.

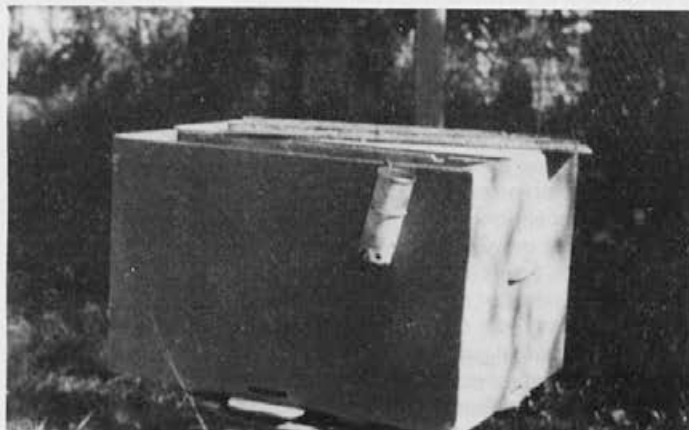
Kako deluje? Za dimljenje uporabim bukovno gobo, ki jo lahko spustim v kadilnik, ali pa valovito lepenko, ki jo narežem na 12 cm dolge in 2 do 3 cm široke trakove. Na enem koncu jih malo razcefram, da se lažje vžgejo. Pri tlenju nastane zaradi različne temperature valovanja zraka, ki pospešuje tlenje. Skozi luknjice prihaja sveži zrak, zgoraj pa izhaja dim. Tak kadilnik ne

stane praktično nič in vsak si ga lahko naredi sam.

Past za sršene in ose sicer ni moja zamesel, razvidna pa je iz slike št. 2. Reči moram, da se je meni odlično obnesla. Na mojem plemenišču so letos povzročali veliko škodo sršeni. Vsak plemenilnik je imel več sršenov, ki so silili skozi žrelce v notranjost. Če sem plemenilnik odprl, sem skoraj vedno na dnu našel po enega ali dva mrtva sršena. Prepričan sem, da so mi uničili veliko matic. Ko pa sem v časopisu prebral o tej pasti, sem jo takoj naredil. V steklenico sem nalil 1/4 litra soka in 1/4 litra vode. Čebele na to ne gredo, osam in sršenom pa zelo prija. Zelo dobro je tudi pivo. V kratkem času sem vse polovil. Moje stojišče ne bo več brez te pasti, priporočam pa jo tudi drugim čebelarjem.

Z dovoljenjem mojega prijatelja čebelarja bom opisal izganjanje čebel iz drevesnih dupel in preseljevanje v panje. Postopek je zanimiv zaradi enostavnosti in hitrosti, čeprav ga ne uporabljamo velikokrat. Torej, če najdemo čebele v drevesnem duplu ali kje drugje, pritrdimo nad žrelno luknjo panj ali ogrebalnik, v katerega smo vstavili sat odkrite zalege. Nato vzamemo poljekleno ali podobno žico, debelo 2 mm, dolgo pa toliko, da bomo prišli skozi celo čebelje gnezdo in nam je bo še nekaj ostalo zunaj. Na koncu te žice trdno privežemo košček penaste gume – iprem in nanj kanemo par kapljic banceldehida, tako da lepo diši. Zatem žico z gobo počasi

Preprost kadilnik, ki ga obesimo na rob plemenilčka ali na okence AŽ panja.

Past za ose in sršene je zelo učinkovita.

potiskamo skozi čebelje gnezdo, dokler gre in jo tam pustimo. Čez nekaj trenutkov se začne preseljevanje čebel. Čebele tečejo kot reka v zgoraj nastavljeni panj z zalego in v nekaj minutah so vse zbrane v panju. Postopek je v praksi preizkušen in se

je odlično obnesel. Mogoče bo še komu koristil. Na enak način lahko preselimo tudi čebele iz koša v panj s premičnim sajtem.

Ker je mesec december mesec obdarovanja, spomnimo se, čebelarji, svojih dragih življenjskih sopotnic, ki nam pri naših čebelarskih prizadevanjih zvesto stojijo ob strani in so nam vsak trenutek pripravljene nuditi svojo nesebično pomoč in razumeti naše želje. Prav tako Ti – čebelarjeva žena, polagam na srce: spoštuj moževo čebelarjenje, ker ima ta dejavnost globoko moralno ozadje! Ne poznam čebelarja, ki bi bil pokvarjenec, pijanec, kvartopirec ali podobno. Večina čebelarjev živi v srečnih zakonih oz. družinskih skupnostih.

Naj zaključim. Oproščam se vsem, ki jim moje pisanje ni ugajalo. Zahvaljujem pa se prav tako vsem, ki so moje nasvete prebrali in jih mogoče tudi upoštevali. Tako enim kot drugim pa želim v letu 1990 obilo zdravja in čim manj življenjskih težav, seveda pa tudi obilno čebelarsko letino.

SREČNO!

O LETOŠNJI MEDENI BERI

prof. EDI SENEGACNIK

Naše čebelarsko leto se je kar hitro zakukalo in spet smo ob koncu čebelarske sezone, ko navadno naredimo obračun svoje čebelarske dejavnosti v preteklem letu. Letošnja medena bera ni bila tako obilna, da bi lahko o njej glasno govorili ali jo celo hvalili. Kar takoj povejmo, da je bila srednje dobra, za marsikoga pa tudi slaba.

Nekateri čebelarji, ki jim je varoa uničila čebele ali pa oslabila čebelje družine, sploh niso točili. Čebelarji prevažalci so imeli malo več sreče zlasti jeseni, ko je v Liki dobro zamedil žep.

Letošnja pomlad je bila precej hladna in deževna, zato so se čebelje družine razvijale počasi. Prvomajski prazniki so minili v

Janko Pislak je prepeljal svoje čebele tudi na pašo ogrščice v okolico Pragerškega.